

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Jiří Ružička

Komentovaný překlad: *L'ABCDAire du cigare* (DESCHODT, Eric. *L'ABCDAire du cigare*.
Paris: Flammarion, 1996)

Annotated translation: *L'ABCDAire du cigare* (DESCHODT, Eric. *L'ABCDAire du cigare*.
Paris: Flammarion, 1996)

Zadání

Zadaný text (*L'ABCDAire du cigare* (DESCHODT, Eric. *L'ABCDAire du cigare*. Paris: Flammarion, 1996.) přeložte do češtiny a svůj překlad doplňte překladatelským komentářem v rozsahu min. 20 normostran. V komentáři nejprve celkově charakterizujte zdrojový text: uveďte, s jakým cílem byl text napsán a jaké stylistické postupy autor/ka volí k dosažení svého záměru. Dále popište, na jaké problémy jste v překladu narazil/a, a zdůvodněte použité překladatelské postupy a nezbytné posuny, které jste v překladu provedl/a na úrovni lexika, syntaxe a především v rovině stylistické. Postupujte přitom od celkové koncepce svého překladu k dílčím řešením. Komentář opatřete bibliografickým soupisem použitých primárních i sekundárních zdrojů, včetně internetových.

Kromě dodržení formálních náležitostí stanovených Pravidly pro organizaci studia FF UK (Čl. 19) připojte ke každému tištěnému exempláři práce volně vloženou kopii výchozího textu.

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucí práce PhDr. Jovance Šotolové, PhD. za trpělivost, ochotu a nasazení, s nimiž mi poskytovala hodnotné rady a doporučení při konzultacích. Děkuji rovněž své rodině, Václavovi Koutnému a Benjaminovi Danielovi za nedocenitelnou morální podporu během psaní tohoto textu a po celou dobu studia.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. 7. 2019

.....

Jiří Růžička

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je vytvořit překlad vybraného úseku knihy „L'ABCdaire du Cigare“ od Érica Deschodta z francouzštiny do češtiny a v druhé, teoretické části jej opatřit analytickým komentářem. Součástí komentáře je charakteristika cílového textu, dále pak překladatelská analýza výchozího textu, popis překladatelské metody a rozbor překladatelských problémů, postupů a posunů za použití konkrétních příkladů z obou výše zmíněných textů.

Klíčová slova:

Překlad, překladatelská analýza, komentovaný překlad, kouření, doutník

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to create a translation of a chosen section of the book “L'ABCdaire du Cigare” by Éric Deschodt from French into Czech and provide it with an analytic annotation in the second, theoretical chapter. This annotation includes a characterisation of the translation, followed by a translation analysis of the source text as well as a description of the translation method and an analysis of translation problems, procedures and shifts using specific examples from both aforementioned texts.

Keywords:

Translation, translation analysis, annotated translation, tobacco smoking, cigar

Obsah

Úvod.....	6
1. Překlad.....	7
2. Charakteristika cílového textu.....	25
3. Překladatelská analýza	27
3.1 Vnětextové faktory.....	27
3.1.1 Autor.....	27
3.1.2 Záměr.....	28
3.1.3 Adresát.....	28
3.1.4 Médium, Motiv.....	28
3.1.5 Místo, čas.....	29
3.1.6 Funkce	29
3.2 Vnitrotextové faktory	30
3.2.1 Téma, obsah.....	30
3.2.2 Presupozice.....	30
3.2.3 Výstavba textu.....	30
3.2.4 Nonverbální prvky.....	31
3.2.5 Lexikum.....	31
3.2.6 Syntax.....	32
3.2.7 Suprasegmentální jevy.....	33
3.3 Funkčně stylistická analýza.....	33
3.4 Překladatelská metoda.....	38
3.5 Překladatelské problémy	39
3.5.1 Názvy děl.....	39
3.5.2 Lexikální rovina	41
3.5.3 Syntaktická rovina.....	43
3.5.4 Stylistická rovina.....	44
3.5.5 Ostatní problémy	46
3.6 Překladatelské postupy	46
3.7 Překladatelské posuny	47
3.7.1 Konstitutivní posuny	47
3.7.2 Individuální posuny	48
3.7.3 Modernizační posuny	50
4. Závěr.....	51
Bibliografie.....	52
Přílohy	55

Úvod

Doutníky představují velmi komplexní téma, jež umožňuje mnoho přístupů. Je možné pojednávat o jejich výrobním procesu od semínka po finální produkt či o jejich typologii podle tvaru, rozměrů, chuti, barvy a země původu, stejně jako o složitém postupu zapalování a správném způsobu kouření. Dále se nabízí pohledy historické, geografické, sociologické a kulturní. Právě kulturní symbolika doutníků je pro nás nejzajímavějším prvkem celého tématu, jelikož se odráží a stále odráží ve všech druzích médií od žurnalistiky a literatury přes film až k malbě, performance artu a videohrám. Knihu „L'ABCdaire du Cigare“ jsme si tedy zvolili pro její široký tematický záběr, kdy se více než jiné příručky o doutnících zaměřuje právě na kulturní a popkulturní roli těchto tabákových výrobků.

Autor v tomto smyslu hovoří o změně vnímání doutníků kvůli karikaturám, jež je uvrhly do nepřízně společnosti coby symbol lakoty a elitářství. Oproti tomu spíše zastáváme názor, že doutníky si dnešní člověk spojuje spíše s popkulturními ikonami jako například s Arnoldem Schwarzeneggerem, Sylvesterem Stallonem, Alem Pacinem nebo Clintem Eastwoodem. Obecná představa je tedy diametrálně odlišná a spíše pozitivní, ačkoli se také jedná o klišé. Z tohoto důvodu může být kniha pro čtenáře přínosná, neboť jim prostřednictvím lákavého a odlehčeného tématu nabídne mnoho informací, jež by jim jinak potenciálně připadaly nezajímavé. Pomocí doutníků je takřikajíc dovede od akčních filmů ke klasickým francouzským romanopiscům. Jako další zásadní pozitivum zmiňme sofistikovaný systém vnitřních odkazů, jenž propojuje zastřešující stať s krátkými hesly ve druhé části příručky a díky němuž kniha působí přístupněji.

Cítíme rovněž povinnost zaujmout v úvodu od tématu jistý odstup, jelikož plně chápeme, že se jedná o návykovou látku a kouření je zdraví škodlivý zlovyk. Nadměrná konzumace tabákových výrobků v České republice představuje vážný problém, především mezi nezletilými.

V první části práce prezentujeme překlad stran 11-46 zmíněné knihy. V její druhé části uvádíme překladatelský a funkčně-stylistický rozbor originálu, popis překladatelské metody a charakterizaci překladatelských problémů a posunů. Citace příkladů z knihy označujeme písmenem a číslem stránky, např. (O:4) pro str. 4, uvedené na dolní části originálu v příloze, (P:16) pak odkazuje str. 16 této práce, kde se daný výňatek nachází v překladu.

1. Překlad

O Doutnících od A do Ž

NĚKOLIK SLOV O DOUTNÍCÍCH

Na rozdíl od cigarillos*, které obsahují i řezaný tabák, se doutníky vyrábí pouze z celých listů tabáku. Ve své dnešní podobě se kouří již od roku 1731, kdy se ve Španělsku zrodil první doutník. O sto let později v Havaně* vznikly všechny značky*, jež ji proslavily. V Evropě se doutník dostal na výsluní slávy v polovině 19. století, v období mezi dvěma světovými válkami jej však vytlačila cigareta. I nadále je ovšem považován za luxusní produkt a v poslední době získává na popularitě u všech vrstev obyvatelstva, podobně jako gastronomie*. Existuje nepřehledné množství druhů *puros*, přičemž ty nejušlechtlejší se vyrovnají špičkovému vínu. Hlavní je, že správný doutník lze najít pro každou chuť i každou příležitost.

I. Pěstování a řemeslná dovednost

A. Země doutníků

Tabák je tropická rostlina původem z Ameriky. Poté, co jej v 15. století objevili* Evropané, se velmi rychle začal pěstovat* na všech světadílech kromě Afriky. O necelých sto let později už se tabák rozšířil* po celém světě – samozřejmě v Americe, ale také v Asii* a Evropě, kam jej přivezli mořeplavci ze Španělska, z Portugalska, z Francie, z Holandska... Vlastí tabáku přesto zůstává pro všechny milovníky doutníků Kuba* a to jak již v 17. století, tak i dnes. Na západě ostrova se nachází nejlepší tabákové plantáže na světě, soustředěné kolem města Pinar del Río v regionu Vuelta* Abajo o rozloze čtyřiceti tisíc hektarů. Tamější klima i půda společně tvoří ideální podmínky pro produkci výjimečně kvalitních listů, jimž navzdory veškerému úsilí nelze konkurovat. Již od 16. století se pěstování tabáku rozšiřovalo po celém regionu zejména na popud Španělů a Portugalců. V současnosti se ve Velkých Antilách svou kvalitní a rychle se rozvíjející výrobou vyznačuje Dominikánská republika. V Brazílii*, skutečné tabákové velmoci, je hlavní a zároveň nejstarší producent spolkový stát Bahia, jenž si získal věhlas díky svému černému tabáku. Tabák se rovněž pěstuje ve všech státech Střední Ameriky, z nichž má nejlepší zeměpisné podmínky Honduras*. V Mexiku jsou plantáže soustředěné hlavně ve státu Yucatán. Odtud směrem na sever leží Spojené státy americké*, největší výrobce doutníků na

světě. Hlavní pěstitelské oblasti se nachází v Severní a Jižní Karolíně a ve Virginii. Tamější odrůdy tabáku jsou sladší a vždy aromatizované.

Produkce tabáku ovšem není omezena pouze na americký kontinent. V Asii se pěstuje v Barmě, na Filipínách a na Sundských ostrovech – v dnešní Indonésii. Tam se jej podařilo nejlépe rozšířit díky prvním Evropanům – Španělům, Holanďanům a Portugalcům – kteří tyto končiny navštěvovali a později se zde i usídlili. V Evropě nalezneme tabákové plantáže dnes již výhradně v jižních zemích: ve Španělsku, ve francouzském* regionu Bergerac, v italském* Toskánsku a na Balkánu. Všechny zmíněné země rovněž vyrábí doutníky.

B. Baličské umění

Tabák k růstu potřebuje vhodnou teplotu a vlhkost (déšť je však jeho nepřítel). Ideální míra vlhkosti vzduchu* je okolo 80 %. Na Kubě a v dalších španělsky mluvících zemích se plantáže nazývají *fincas**. Semínka se v září vysévají v pěstitelských školkách, v říjnu se sazenice* přesazují na pole a od ledna do března probíhá sběr. Ten se uskutečňuje postupně, list po listu, v několika etapách podle zralosti.

Výroba doutníků se může na první pohled zdát jednoduchá. Ve skutečnosti je ovšem *puro* výsledkem důmyslné alchymie. Kuřivo se skládá* z tří částí – z krycího listu, z vázacího listu a z doutníkové náplně. Na každou z nich jsou určeny listy s odlišnou charakteristikou. Některé plantáže se přímo specializují na produkci krycích listů nebo doutníkové náplně. Síla chuti listu se různí v závislosti na jeho umístění na stonku, na míře vystavení slunci nebo na tom, kdy byl list utržen. A právě všechny tyto detaily musí pěstitelé pečlivě sledovat. Než listy prodají zpracovatelům, musí je vytřídit, vysušit* a nechat projít první fermentací*. Listy následně představí obchodním zástupcům továren během slavnosti výběru zvané *Escogida**.

Po výběru přichází druhá a často i třetí fermentace. Následná výroba* začíná odžilkováním*, tedy odstraněním žilnatiny listu. Dále se listy smísí* s dalšími odrůdami tabáku různého původu a odlišných vlastností, což propůjčí doutníku jeho osobitost. Po této základní etapě, která zajistí budoucí chuť dané vitoly*, následuje zpracování v pravém slova smyslu. Smíšené, odžilkované listy putují do rukou baličů*, vybavených noži *chavetas*. Zabalené doutníky se smotají dohromady a ve svazcích* uskladní* v cedrových skříních. Tam probíhá dodatečná fáze dozrávání, předtím než se doutníky naloží do krabic*. Proces výroby je však od sklizně až po

uskladnění vždy zahalen jistým tajemstvím* – každé špičkové havano je jedinečné a „recept“ na něj se neustále a důsledně drží v tajnosti.

[Popisek k obrázku str. 12: Tabákové pole, Kuba.]

[Popisek k obrázku str. 14: Manufaktura na doutníky, Kuba. Autor fotografie: Henri Cartier-Bresson, 1982.]

II. Vášně k doutníkům

A. Vychutnat si vitolu

Přestože nejdůležitější kritérium kouření představuje kuřákovy potěšení a žádost, není vhodné kouřit tentýž doutník v každou denní hodinu. Některé vitoly jsou určeny na ráno, jiné na večer, jiné zase na kouření po jídle. Některé jsou lehké, jiné syté. Některé se kouří déle než jiné. Pro vykouření pravého doutníku se musí počítat alespoň s hodinou, přičemž ty největší mohou zabrat dokonce až dvě hodiny.

Kouření doutníků začíná výběrem*, který není vždy snadný. Nejen, že existuje velké množství značek, každá značka navíc nabízí různé typy*, jež se liší velikostí, tvarem a váhou. Každý má specifickou charakteristiku. Všechny doutníky určuje několik činitelů: lokalita*, odkud pochází, neboli *cru*; jejich vnější barva, jež sílu doutníku vůbec neovlivňuje; jejich chuť, daná směsí aromatizovaného či přírodního tabáku, z něhož se celek skládá; a nakonec jejich cena. Vzácnost *pura* závisí na jeho původu, významné plantáže totiž nejsou rozlehlé a objem jejich výroby je omezený. Dalším z činitelů zvyšujících prestiž i cenu tamějších doutníků je ruční výroba. Poslední a nejvýznamnější příčinou cenového nárůstu představují daně. Nejlepší, nejbohatší, nejjemnější a nejaromatictější doutníky jsou havana*, původem z Kuby. Všechny ostatní jsou oproti nim tvrdší, štiplavější či méně výrazné. Tyto rozdíly nicméně nelze považovat za nedostatky, neboť jak se říká: sto lidí, sto chutí. Takové doutníky jsou navíc levnější.

Jakmile jsme si zvolili kuřivo, je nutné jej správně oříznout, tj. otevřít čepičku, abychom mohli kouř vdechovat. K tomuto účelu byla vynalezena široká škála příslušenství*. Po oříznutí následuje zapalování*, což je velmi delikátní proces, k němuž musíme použít zdroj plamene bez výrazného zápachu. Závisí na něm rovnoměrnost hoření* a velká část celkového požitku

z doutníku. Další potěšení pro kuřáka představuje sledování toho, jak na konci dobře táhnoucí vitoly narůstá velmi pevný šedomodrý popel*. Je však lepší jej odklepávat, nebo jej nechat samovolně odpařit do popelníku? Na toto téma se neustále vedou debaty, jejichž konec je v nedohlednu. Doutníkový kouř* skýtá podnět pro nekonečné rozjímání, jež kuřáka uklidní a vyvolá v něm laskavost. Všechny starosti se v něm rozplynou. Zapálit si můžeme v kteroukoli denní dobu, nikdy však není lepší příležitost vychutnat si doutník než po dobrém jídle. Doutníky jsou s gastronomií nerozlučně spjaty. Skvělý tabák se jedinečně snoubí s vynikajícím alkoholem* a toto spojení přináší mnoha milovníkům* doutníků vrcholnou rozkoš. Párování vzácných doutníků a vín, jež se mohlo dlouho zdát výstřední, nyní rozšiřuje spektrum vytríbených požitků, které doutníky vždy poskytují. Ostatně stejně jako dobré víno se i kvalitní doutník vyvíjí a někdy dosahuje vrcholné kvality až po několika letech uchovávání*. Dnes si lidé stále častěji libují v párování a terminologie* odborníků, kteří se jím zabývají, je téměř stejně obsáhlá jako odborné názvosloví enologické či sommeliérské.

Kouření, jak si až příliš dobře uvědomujeme, škodí zdraví*. Doutníky však představují ten nejméně nebezpečný typ kouření, díky tomu, že jejich kouř se nevdechuje, a rovněž tomu, že kvalitní doutníky – zejména havana – obsahují velmi nízké množství nikotinu.

[Popisek k obrázku str. 14: Následující dvoustrana: Philippe-Jacques Linder, *Le Train de plaisir (Vlak radosti)*, konec 19. století, rytina, muzeum Carnavalet, Paříž.]

B. Představy o doutnících

Představy o doutnících* se dělí do dvou skupin – pozitivní, které jsou správné, a negativní, falešné. Začněme u druhé skupiny. Laická veřejnost považuje doutníky za výsadu boháčů, ba co více boháčů provokatérských, egoistických a arogantních. Provokují okázalou velikostí svého kuřiva, egoisticky zavalují ostatní vlnami kouře a arogantně staví na odiv předmět, jenž se obyčejnému smrtelníkovi zdá nedostupný. Tyto tři výtky musíme uvést na pravou míru. Doutník je mnohem méně okázalý než nespočet jiných, běžnějších doplňků. Například legíny, které tak často obepínají dámská pozadí, jsou podstatně nápadnější a provokativnější. Egoismus závisí na společnosti. Kouřit ostatním pod nos je sice skutečně velice nevhodné, většina kuřáků doutníků se toho však pečlivě vyvaruje (nejedná se ovšem o věc chvályhodnou, nýbrž o základní slušnost). Konečně mínění, že doutníky jsou cenově nedostupné a kouřit je působí jako

urážka početnější skupiny těch, kdo mají skromnější životní úroveň, představuje nejsubjektivnější ze všech zmíněných soudů. Dobré havano stojí stejně jako lístek do kina. Představa o doutnících není vlastně ani karikatura, ale spíše přímý opak jejich skutečné podstaty: doutníky zprostředkovávají vzácné, družné a poklidné potěšení.

Doutníky odjakživa vyvolávaly vášně. Mezi lidem i mezi elitou. V lidovém prostředí vládnu na území tropické Ameriky, Barmy a Filipín, kde je po staletí kouří miliony nadšenců, aniž by se kvůli tomu považovali za sůl země, nikdo si jich nevšímá a tak to má být. Ve zcela opačné sociální sféře dominují na Západě, a to především v Evropě. *Puros* se zde rozšířily až na začátku 19. století a jako vzácnost pocházející zdaleka se těšily prestiži exotického zboží a vysoké ceně. Lidé s vybraným vkusem z obou břehů Lamanšského průlivu, britští a francouzští dandyové*, na doutníky pěli ódy, aby ukázali vlastní vybranost. Tím, že je vychvalovali do nebes, vlastně chválili i sami sebe. Romantici v čele s Byronem z nich utvořili symbol charakteru a nadání. Doutníky vzaly útokem román, měšťanský žánr par excellence v období vrcholného triumfu této společenské vrstvy, a to od Balzaca až k Proustovi. Balzacův plukovník Chabert po svém zázračném návratu z Německa netouží po ničem jiném, než si za první získané peníze dopřát doutníky. Proustův baron de Norpois v avenue du Bois zahodí sotva zapálené havano, protože se jde pozdravit se ženou. Podle slov Julesa Sandeaua je doutník „neodmyslitelný od elegantního životního stylu“. Doutníkům začaly holdovat i některé ženy*, nejnámější z nich byla George Sand. Carmen*, hrdinka vystupující nejdříve u Mériméeho a později též u Bizeta, se živila jako dělnice* v továrně na doutníky. Prstýnky*, jimiž se začaly označovat kubánské doutníky, postupně získaly nový účel, staly se ukazatelem statutu kuřáků, kteří si na ně nechávali tisknout svá jména, či dokonce podobizny. *Puros* nesly jako ozdobu nejen Bismarckův portrét, ale také hlavy i těch nejdrobnějších šlechticů. Tak se doutníky propojily s mocí. Postupně se kvůli karikaturám začaly spojovat doutník a kapitalista, havano a vliv, Double Corona – jeden z nejimpozantnějších formátů* – a hamižnost. Tato symbolika nemůže být dále od pravdy. S nevídaným úspěchem si s ní pohrával Churchill*. Jeho přítel Kipling – snad z legrace? – staví doutníky na vyšší stupínek než ženy.

Této představě se ujal svět filmu* a dále ji posiloval. Doutníky na stříbrném plátně často kouřili hanební miliardáři. Orson Welles sice hanebný nebyl, zato se vyznačoval obrovskou postavou a potřebou ve všem přehánět a to do té míry, že by vlastně bylo podivné vidět jej bez Double Corony v ústech. A nelze nezmínit ještě jednu proslulou osobnost, jež na tuto hru přistoupila, totiž Fidela Castra. Ten kouřil jedině doutníky. Nesčetněkrát po celém světě vozil úctyhodné

kousky a byl stejně tak otcem revoluce*, jako značky Cohiba. V pozici zástupce Kuby měl ovšem velmi dobrý důvod pro to, aby se s doutníkem ukazoval, kde jen mohl.

[Popisek k obrázku str. 21: Fidel Castro, Kuba, 1964. Autor fotografie: Elliott Erwitt.]

[Popisek k obrázku str. 21: Následující dvoustrana: Christen Schjellerup Købke (1810-1848), *Le Marchand de cigares (Obchodník s doutníky)*, muzeum Louvre, Paříž.]

III. Příběh doutníků

A. Od Kolumba po Castra

Dějiny doutníků se píší již více než pět set let. Kryštof Kolumbus je objevil zároveň s tabákem a Amerikou, a to na Kubě v roce 1492. Doutníky od pradávna Indiáni kouřili po celém území Antil a v tropických krajích amerického kontinentu, od dnešního Mexika až po jižní Brazílii. Námořníci* z rozličných expedic směřujících k tamějším břehům s nimi seznámili Evropu, přičemž začali nejdříve na Pyrenejském poloostrově – privilegium objevitele. Kromě Španělska a Portugalska se s tabákem hned na počátku setkala i Francie. Tam začal františkánský mnich André Thevet* pěstovat tabák dovezený z Brazílie a na počest svého rodného města jej pojmenoval „angoulemská bylina“. Nejdříve se ovšem prosadily dýmky. Španělsko, pod něž kolonizovaná Kuba spadala, si vydobylo na tabákový průmysl i obchod monopol a určilo přístavní město Sevillu* – bránu do Západní Indie – za centrum pro zpracování tabáku dovezeného z celého impéria. Zde se nejprve vyráběl šňupací tabák a od konce 17. století doutníky. Předtím bylo kouření doutníků omezeno pouze na Antily a tropickou kontinentální Ameriku, přičemž v Asii se doutníky kouřily pouze v Barmě, od oné doby se však začalo šířit i ve Španělsku. Mezitím se plantáže na Kubě rozšiřovaly – v 18. století získala Havana od Madridu povolení určitý podíl vypěstovaného tabáku zpracovávat. První tamější továrny spustily výrobu, ale *puro*, jak jej známe dnes, tedy sestávající pouze z tabáku, vynalezli v Seville. Předtím se doutníky balily do listů jiných rostlin. Během napoleonských válek v 19. století pomohl konflikt ve Španělsku umocnit věhlas kubánských doutníků: vojáci britských a francouzských armád na Pyrenejském poloostrově přišli sevillským doutníkům na chuť a rozšířili je po celé Evropě. Rozmach doutníků byl tedy nezadržitelný. Zmocnili se jich dandyové a udělali z nich módní trend. Všude se začaly zřizovat kuřácké salonky*. Na Kubě se v roce 1810 objevily první značky. Během celého devatenáctého století neustále rostl jejich počet a s ním i množství výrobců. Kubánské doutníky přijaly název havano. Jejich prvenství

bylo absolutní. Sklízely všechny medaile na takzvaných světových výstavách, které až do první světové války provázely prosperující mezinárodní obchod. Zastiňovaly tak konkurenční produkty z Karibiku, Brazílie a Filipín, nemluvě o doutnících vyráběných průmyslově po miliardách v Nizozemsku, Německu, Belgii, USA... Dnes spotřeba těchto průmyslových doutníků klesla. Oproti tomu poptávku po ručně vyráběných doutnících z Havany a ze Santa Dominga* limituje pouze omezená kapacita výroby tabáku na území, odkud pocházejí.

B. Nadvláda havana

Při prodeji doutníků klíčová značka hraje klíčovou roli. V tomto odvětví je nutné vytvořit si jméno na základě kvality a jedinečnosti produktů, jež jej nesou. Odstrašující příklad předvedl Fidel Castro, když se krátce po nástupu k moci rozhodl zrušit všechny značky havan, relikty kapitalismu, aby pro lidové doutníky zavedl jednotné pojmenování. Účinek byl okamžitý – vývoz havan se zhroutil. Jakožto velký pragmatik Castro původní označení, která havana proslavila po celém světě, velmi rychle obnovil. Pokles kvality, jež se podařilo zvrátit až po mnoha letech, byl sice způsoben narušením výroby po kubánské revoluci v roce 1959, zvláště citelný se však stal právě kvůli nápadnému zmizení značek známých v kruzích milovníků doutníků. Na trh se nevrátily všechny z nich – například jedna z nejznámějších, Henry Clay, zůstala pohřbena nadobro. Státní podnik pro vývoz havan Habanos SA nicméně nabízí doutníky Bolivar, Montecristo, Partagas, Punch, Romeo* y Julieta a Sancho Panza, které si v ničem nezadají s *puros*, jež se pod stejnými značkami prodávaly před revolucí. Výsledkem Castrovy víry v sílu značky byla Cohiba, založena s cílem stát se nejlepším doutníkem na světě. Někteří kuřáci ji takto vskutku vnímají, jiní ne tak docela. Všichni se však shodnou, že kuřivo je to výtečné.

Hned po značkách zaujímají zásadní pozici v prodeji doutníků obchody. Věhlasné obchody sice vynikající doutníky samy nevyrábí, starají se ovšem o to, aby vešly ve známost. Prodejny jako Dunhill* v Londýně, dřívější ženevská pobočka Davidoff* a nynější Gérard* udržovaly nebo stále udržují tradici znalců s vášnivým západem pro doutníky, nejen pro jejich prodej. Bývalá francouzská Seita* o svůj někdejší monopol na dovoz veškerého tabáku sice přišla, nicméně si i poté udržela těsný vztah s Kubou a navazovala s Havanou dohody o spolupráci výměnou za záruku dodávky. Stejnou obchodní taktiku měla i španělská Tabacalera.

Francouzi, Španělé, Britové a mnoho dalších národů stále považuje za vládce *puros* havana. V jiných částech světa jako ve Spojených státech či v severní Evropě ovšem prvenství v prodeji i spotřebě drží doutníky s naprosto odlišnou chutí.

Éric DESCHODT

[Popisek k obrázku str. 27: Sušení tabáku, Jáva.]

[Popisek k obrázku str. 28: Louis Armstrong, Billy Kyle a Gerry Mulligan, New York 1958. Autor fotografie: Dennis Stock.]

OD A DO Ž

PŘÍSLUŠENSTVÍ: OŘEZÁVAČE A POUZDRA

Ke kouření doutníků a priori potřebujeme pouze oheň. Čepičku, tedy zakulacený konec doutníku, jenž je připevněn pomocí rostlinného lepidla, lze snadno otevřít nehtem nebo zuby. Dělalí to tak Kubánci i zkušení milovníci* doutníků jinde na světě. Čepička se ovšem dá lehce ukousnout pouze v tropech, kde si díky větší vlhkosti vzduchu tabák zachová dokonalou pružnost. V sušším prostředí se někdy používají speciální nástroje, aby se předešlo poškození doutníku. Tyto ořezávače se vyskytují v mnoha podobách. Ostré kapesní nožičky kuřákovi při nařezávání nechávají volnou ruku – různou plochou řezu totiž uživatel může podle libosti docílit těžšího, nebo lehčího tahu*. Nůžky se zaoblenou čepelí a jemně zkoseným hrotem zase oproti jiným nástrojům vynikají šetrností vůči krycímu* listu, jelikož stříhají rovnoměrně po celé ploše čepičky, čímž snižují riziko poškození. Dále se nabízí také stolní gilotinky a různorodé modely kapesních gilotinek. Klínové ořezávače, jež vyrážejí otvor ve tvaru písmene V, se u znalců setkaly s odporem, neboť pokud nejsou dokonale naostřeny, ničí hlavu doutníku. Vývrtkové propichovače se sice kdysi výborně osvědčily, dnes už ovšem zcela vymizely. Mimoto byly pro zlepšení tahu vynalezeny vyštípovače, které se zařiznou až několik centimetrů do doutníkové náplně. Nezlepšují však vůbec nic, jelikož pro dosažení kýženého účinku by bylo zapotřebí propíchnout celý doutník. Nejužitečnějším nástrojem zůstává pouzdro na doutníky, jež zajišťuje správné ukládání*. Na Kubě* se sice díky vyšší vlhkosti vzduchu* dají *puros* nosit jen tak v kapse, v Evropě to ovšem není možné, a i když máme k dispozici kvalitní *humidor*, neboli zvlhčovač, naše doutníky se mohou vysušit. Následkem toho hrozí, že se kuřivo začne rozlepovat, rozpadat, ba dokonce prskat.

Alkohol

Doutníky a alkohol se odjakživa dobře doplňovaly. Kubánci a námořníci* ke kouření vždy pili rum. Evropská tradice uznává párování doutníků a lihovin, neboť taková kombinace umocňuje požitek z jednoho i z druhého. Armagnac, calvados, koňak, matolinovice, slivovice, whisky a destiláty dobré kuřivo všechny znamenitě doprovází. V nedávné době se přišlo na to, že k tomuto účelu jsou vhodná i vynikající vína. Slavný ženevský obchodník s doutníky Zino Davidoff* dostal nápad pojmenovat svá havana po špičkových značkách bordeaux a po Dom Pérignon. Havana* se totiž dokonale snoubí nejen s vybranými lihovinami, ale také s nejlepšími

víny. Ta průměrná nicméně pro spojení vhodná nejsou, neboť doutník svou bohatostí zdůrazní nedostatky jejich charakteru. Dnes se díky návratu gastronomie* doutníky společně s lihovinami nebo vínem vychutnávají častěji a nová odbornost párování dodává nad čistý požitek i půvab vědy. Každý estét si uvědomuje, že spojení jedinečných doutníků a alkoholů je vždy triumfální.

[Popisek k obrázku str. 31: Nalevo: USA, 1938.]

[Popisek k obrázku str. 31: Následující dvoustrana: Édouard Manet, *Stéphane Mallarmé*, 1876, muzeum Orsay, Paříž.]

Zapalování

Pro umění kouřit doutník je zapalování klíčový moment. U vybraných doutníků se složení* a způsob balení* uzpůsobují tomu, aby zajistily co nejstálější a nejlehčí tah*. I ten nejlepší doutník se však bude špatně kouřit, pokud jej špatně zapálíme. Na všech místech hořící* části se musí tabák spalovat rovnoměrnou rychlostí. Proto je třeba zapálit doutník po celé ploše paty a několikrát krátce po sobě natáhnout kouř. První popotáhnutí ostatně nejsou nejlepší, jelikož celou chuť doutníku uvolní právě až oheň, který jej stravuje. Plamen, jímž zapalujeme, musí hořet vydatně a nesmí výrazně páchnout, ať použijete jakýkoli zdroj ohně. Příslušenství* jako sirné zápalky a benzínové zapalovače znalci tabuizují.

Dříve se kvůli předsudkům nesmělo nechat doutník vyhasnout a znovu jej zapálit. Zmíněný zákaz v současnosti potkal osud, jež čeká všechny formy útlaku, tedy naprostý zánik. Kuřák tak může bezstarostně dlít ve svých představách, aniž by se musel proklínat, že se na chvíli zapomněl.

[Popisek k obrázku str. 34: Klub milovníků havan, Paříž. Autor fotografie: Leonard Freed.]

Milovník doutníků

Sto let karikatur v Evropě zkreslilo představy* o kuřácích doutníků až do nesmyslných rozměrů. Doutník se na dlouhá léta stal hlavním charakteristickým znakem kapitalistického vykořisťovatele a to do té míry, že i dnes se někteří kuřáci svou zálibu snaží skrývat. Dokonce sám André Bergeron, bývalý šéf odborového svazu Force Ouvrière a velký kuřák havan*, se musel ze svých návyků zpovídat a hájit se, že mnoho doutníků dostává darem.

Politici si často dávají velký pozor, aby s doutníkem vzhledem ke zmíněnému stigmatu nebyli vidět na veřejnosti (jako expremiér Édouard Balladur). Špatná pověst každopádně pravé nadšence ani dnes odradit nedokáže, stejně jako kdysi. V devatenáctém století celebrity z literárního* a uměleckého prostředí dávaly svou lásku k doutníkům na odiv bez jakéhokoli ostychu. Samozřejmě George Sand, jako zástupkyně žen*, dále Mallarmé, jenž se nechal Manetem zvěčnit na portrétu s vitolou* v ruce, pak také Baudelaire, Liszt...

O něco blíže současnosti zaznamenáváme náruživé kuřáky mezi politiky, například Lenina nebo Churchilla*, a také mezi velikány filmu* jakým byl Orson Welles.

[Popisek k obrázku str. 35: Nabídli jsme jí cigarety, doutníky i dýmku! Ona odmítla!... Vyveďte prosím ven tu paničku, co nechce kouřit! Autor ilustrace: Paul-Eugène Mesplès, převzato z *La Petite Gironde*, 1899.]

Protikuřácké hnutí

Nejslavnější a nejstarší dílo odsuzující tabák je pamflet *Counterblast to Tobacco (Protest proti tabáku, nepřeloženo)* z roku 1604 napsaný anglickým králem Jakubem I. Stuartem. Ten vyrůstal na dvoru Alžběty I., kde si k veškerému kouří* vybudoval odpor. Byl totiž znechucen dvořany, kteří nepřetržitě kouřili dýmky, aby napodobili královnina oblíbence sira Waltera Raleigha. Text tvrdí, že tabák je jed, a staví se tím na odpor soudobým vědcům, již kuřivu přisuzovali léčebné vlastnosti. Od sedmnáctého století, tedy dávno předtím, než byl tabák označen za zdraví* škodlivý, jej téměř všude začali postupně zakazovat. Pouze několik států jako Francie* nebo Španělsko považovalo za rozumnější na něj uvalit daň. Od té doby nepřátelé kouření nikdy nesložili zbraně. V tomto směru se viktoriánští puritáni a americká protikuřácká lobby osmdesátých let v lecčem podobají.

Zmíněná hnutí měla vždy určitý vliv, například prostřednictvím zákonů o zákazu reklamy na tabákové výrobky nebo formou ostrakizace kuřáků. Moderní hysterie okolo zdraví je vlastně jen novým projevem strachu ze smrti, jenž kategoricky odsuzuje veškeré chování či návyky, které mohou zkrátit život, jakkoli je to nepravděpodobné. Argumentuje, že nadměrné kouření příliš zatěžuje veřejný rozpočet kvůli nemocem, jež způsobuje – jako bychom už neměli právo onemocnět a naše tělo nám už nepatřilo... Strašení následky ovšem vyvolává polemiku, již naše kniha nemá za cíl řešit. Pro útěchu si můžeme přečíst vyčerpávající pojednání Jeana-Jacquesa

Brochiera *Je fume et alors ? (Kouřím, no a?, nepřeloženo)*, které pronásledovaným kuřákům nabízí zadostiučinění.

JIHOVÝCHODNÍ ASIE

Třemi hlavními producenty doutníků v Jihovýchodní Asii jsou Barma, Indonésie a Filipíny. Barma ovšem od pradávna představuje výjimku. Již v sedmnáctém století, kdy v této zemi začalo rozšiřování* tabáku, se rozhořela celonárodní vášně pro doutníky. Zatímco ostatní Asijci, především Japonci, kouřili dýmku, barmští muži, ženy i děti holdovali doutníkům. Tradice se udržela dodnes. Jedná se o drobné doutníky místní výroby, jež mají zelenou nebo bílou barvu, neboť jejich krycí* list není z tabáku, ale z asyrské švestky (kordie obecná). Manufaktur, kde se produkují, je nespočet. Podobně jako u některých kmenů na Tchaj-wanu i zde ty největší typy* kouří pouze ženy, jelikož pánové mají za to, že tupí jejich mužnost.

Filipínské doutníky z Manily* se v devatenáctém století proslavily tím, že mezi evropskými milovníky* doutníků co do přízně konkurovaly havanům*. V současnosti známe dva rivaly – značky Alhambra a Flor de la Isabela. Rozeznáváme u nich štiplavost dosti blízkou barmským doutníkům. Do Evropy se dlouho dovážely pouze Flor de la Isabela – dvanáct typů prodávaných ve zvlhčujících krabicích po padesáti kusech, z nichž nejznámější je „sloní noha“, typ Cortado Extra.

V Indonésii, někdejší nizozemské* kolonii, se tabák pěstuje od sedmnáctého století. Doutníky z Jávy, Bornea a Sumatry zastupují ve světě kuřiva „holandskou chuť“, jsou velmi suché, štiplavější, nemají výrazné aroma nebo případně nasávají vůni orientálního koření. Nizozemci je již tři sta let dovážejí do severní Evropy, kde si kuřáci oblíbili specifické zážitky, jež tyto doutníky přináší. Mezi nejlepší typy patří Zino Drie a Zino Jong.

[Popisek k obrázku str. 37: Tabáková plantáž, Jáva.]

PRSTÝNEK

Podpis výrobce

Prstýnky, zářivě zbarvené proužky papíru, jež zdobí mnoho doutníků, podle legendy vznikly díky skupině šviháků z osmnáctého století. Zino Davidoff* v knize *l'Histoire du havane (Dějiny havana, nepřeloženo)* uvádí, že tito současníci britských dandyů* si kolem hlavy

doutníku omotávali proužek papíru, aby si chránili prsty či rukavice. Skutečným otcem těchto svršků pro vitoly* je ovšem nizozemský* velkoobchodník Gustave Bock, jehož v roce 1850 napadlo jimi vybavit svá havana*, aby si jej díky nim zákazníci lépe zapamatovali. S touto inovací udělal díru do světa, jelikož se jí chopili výrobci doutníků, aby se odlišili od konkurentů a 25. října 1884 začal prstýnky oficiálně používat Svaz havanských výrobců. Od té doby se značky předhání v lesku a sytosti barev svých prstýnků, a proto na paletě převládá červená a zlatá. Nasazování prstýnků probíhá před tím, než se doutníky uloží do krabice*, přičemž dokonce i tato část výrobního procesu havan probíhá ručně. Prstýnky se slepí kapkou přírodního lepidla a na každý doutník se musí umístit ve stejné výšce, aby krabice skýtaly pohled na perfektně srovnané kuřivo. Prstýnky jsou nadto i sběratelské předměty. Vitolfilové (podle vitola, tedy doutník) po celém světě je vášnivě vyhledávají. Ty nejžádanější z nich patří dnes již zaniklým značkám* z devatenáctého století.

Krabice

Krabice na havana* se vyrábí z kubánského* cedru, pórovitého dřeva bez vůně, díky němuž mohou doutníky dýchat. Klasická krabice obsahuje dvacet pět doutníků ve dvou řadách po třinácti a dvanácti kusech položených na sobě a oddělených cedrovou dýhou. Jsou nastavené tak, aby se jejich prstýnky* nacházely ve stejné výšce, a uspořádávají se s cílem zakrýt žilky, jež mohou hyzdit krycí* list. Nádherný doutník totiž musí mít rovný povrch. Setkáme se i s cedrovými skříňkami přibližně krychlového tvaru. Uvnitř najdeme dvacet pět, padesát, či vzácně sto doutníků ve svazku* nejčastěji ovázaném žlutou stuhou. Určité kolosální doutníky jako Magnum značky José Gener se prodávají po jednom, uzavřené v samostatné krabičce. Méně mohutné, přesto však značně velké kousky jako Dom Pérignon od firmy Davidoff* v obchodech nalezneme v krabicích po deseti. Krabice mají velmi často bohatou výzdobu.

Na vnější i vnitřní straně víka se zářivými písmeny skví značka*. Na jeho obvodu spatříme pečlivé reprodukce medailí, jež firma v devatenáctém století získala v soutěžích. Vevnitř doutníky pokrývá papír, na němž je téměř vždy vyobrazena *vista*, pestrobarevná etiketa s mytologickou, historickou nebo venkovskou tematikou. Tyto „pohledy“, stejně jako prstýnky, kreslí a distribuuje kubánská státní tiskárna v Havaně* a mnoho sběratelů o ně mezi sebou zápolí. Všechny krabice havan nadto od roku 1912 nesou zelenou pásku zaručující původ doutníků. Přesto však stále agresivnější padělatelé bez ostychu tvoří téměř identické kopie kubánské vládní pečeti* potvrzující pravost obsahu. Kvůli falzifikátům si musí milovníci

doutníků dávat pozor na jisté detaily. Ve Francii* na krabicích kromě přesného textu na zelené pásce musíme najít také bíločervenou nálepkou Habanos umístěnou našikmo v rohu a štítek s varováním ministerstva zdravotnictví.

[Popisek k obrázku str. 38: Krabice na doutníky, USA. Soukr. sbírka.]

[Popisek k obrázku str. 39: Prstýnkování havana, Kuba, 1992.]

BRAZÍLIE

Doutníky se v Brazílii kouřily odjakživa. V knize vydané v roce 1558 pod názvem *Singularitez de la France Antarctique (Pozoruhodnosti antarktické Francie, nepřeloženo)* popisuje André Thevet* *puros* domorodců „dlouhé jako lojová svíčka“, určené ke kouření během rituálů. Od roku 1548 zde začali Portugalci pěstovat tabák a vyvážet jej do Lisabonu. Brazílie si svou pozici mezi hlavními světovými producenty udržela dodnes.

Podle *La Grande Histoire du cigare (Velké dějiny doutníků, nepřeloženo)* se brazilské doutníky „jako jediné blíží svou sytostí kouře* havanům*“ a že „některé typy*, zvláště ty černé, si mohou vychutnat pouze ostřílení kuřáci“. Gilbert Belaubre, tvůrce pojednání* *Cigares, de l'initiation a la maitrise (Doutníky, od laictví k odbornosti, nepřeloženo)*, ovšem nesouhlasí a tvrzení doplňuje. Oba autoři se nicméně shodnou na tom, že v brazilských doutnících se spojuje plné tělo a sladká chuť. Jejich černé zbarvení přitom ukrývá nečekanou jemnost. V Brazílii jsou nejstarší a nejvýznamnější tabákové plantáže* soustředěné ve státě Bahia. Krycí a vázací listy i listy na doutníkovou náplň, jež se zde produkují, mají menší velikost než ty kubánské. Ve významných lokalitách* Cruz das Almas a Conceição do Almeida se pěstuje černý tabák Mata Fina, jehož listy kvůli půdě chudé na živiny nejsou dovyvinuté, díky čemuž ovšem vynikají bohatým aromatem. Z něj se vyrábí doutníky, které překvapí svou sladkou chutí a vyvážeností. Tomuto vyhledávanému tabáku konkurují jiné odrůdy, jež se pěstují jinde a do zmíněných dvou měst se dovážejí, aby pro sebe uzmuly stejné zeměpisné označení.

V Evropě snadno nalezneme doutníky Danneman Espada v průhledných plastových krabičkách po pětadvaceti kusech a Danneman Vera Cruz v krabičkách po deseti. Firma Davidoff* nabízí vitoly Zino Santos a Por Favor. Značka Suerdieck, která si získala renomé v Německu, byla oblíbené kuřivo kancléřů Kohla a Adenauera. Bahijský tabák najdeme ve většině amerických a evropských doutníků, například v Le Voltigeur od společnosti Seita*.

Skříňka. Viz Krabice

Krycí list. Viz Složení

Carmen

Prosper Mérimée, známý především díky románu *Colomba*, napsal v roce 1845 krátkou povídku s názvem *Carmen*. O devětadvacet let později podle ní francouzský skladatel Georges Bizet (1838-1875) složil hudební drama, jež nadále zůstává jednou z nejhranějších oper po celém světě. I dnes příběh *Carmen* představuje bezdnou studnici inspirace, z níž čerpají filmoví* režiséři od Jeana-Luca Godarda po Petera Brooka. Hrdinkou je dělnice* v továrně na doutníky v Seville*, tedy městě, jež si po téměř dvě stě let drželo ve světě kuřáků mytické postavení. V Bizetově díle čestný desátník dragounů Don José čeká na svou osudovou krásku Carmen u východu z manufaktury*. Skutečná předloha zmíněné výrobní otevřela své dveře za vlády Ferdinanda IV. a v roce 1800 zaměstnávala pět tisíc dělníků a dělnic, přičemž prohlídka v ní patřila k nejsilnějším zážitkům každé cesty po Andalusii. O továrně psali kromě Mériméeho také Théophile Gautier, Maurice Barrès a Pierre Louÿs. Carmen poslouchala jediné své srdce a řídila se svými touhami, což ji nakonec stálo život. Není náhodou, že se nejsvobodnější a nejodvážnější hrdinka romantické literatury* živila právě výrobou doutníků.

[Popisek k obrázku str. 43: Julia Miguenes ve filmu *Carmen* od Francesca Rosiho, 1984.]

Casa de tabaco. Viz Sušení

[Popisek k obrázku str. 43: Trafika p. Caurata, rue de Rivoli, Paříž, 1926.]

Popel

Fascinace doutníkovým popelem u mnoha kuřáků hraničí s fetišismem. Láká je svou šedomodrou barvou, těsnou strukturou a pevností, díky níž na doutníku narůstá do délky několika centimetrů, než upadne. Navíc panuje otázka, má-li se vůbec odklepávat, jelikož doutník, jenž už shořel, stále doplňuje délku ještě nespáleného doutníku, jako by zachovával původní podobu. To vše kuřáka vybízí, aby si v rámci rozjímání spojil již zkušene potěšení z kouření se slastí, kterou prožívá nyní. Řada kuřáků doutník v popelníku nezamačkává, neboť

se zřejmě úzkostně snaží co nejdéle zachovat jeho původní podobu jako památku na vychutnanou rozkoš. Běda, pach chladného popela zase vrací kuřáka na zem. Zároveň v něm ovšem vyvolává očekávání příští vitoly, jež mu dveře do ráje znovu otevře.

Chaveta. Viz nástroje

Výběr

Volba, zda si zapálit ten či onen doutník, závisí na osobnosti kuřáka, dále na jeho náladě a také na tom, jaká je příležitost pro kouření. Osobnost určuje, jakým formátům* dáváme přednost. Nálada je důležitá, neboť té se poručit nedá. Hlavní je však příležitost, neboť doutníky se musí vychutnávat v klidu a vyžadují možnost se uvolnit od povinností po určitý čas – v průměru tak na hodinu. Ostatně užít si doutník neznamena jen jej vykouřit: nejprve se potěšíme pohledem a zhodnotíme jeho kvalitu dle barvy*, těsnosti a hladkosti krycího listu; pokračujeme pohmatem, abychom určili hlavní vlastnost – pružnost; dále doutník nařízneme, zapálíme a až tehdy začíná kouření v pravém slova smyslu.

Nejdůležitější rozhodování probíhá během nákupu. Při volbě typu* mezi krátkými a dlouhými, tenkými a tlustými se člověk řídí instinkty. Další výběr je už vědomější a týká se barvy, od světlých listů přes středně tmavé až k tmavým. Musí se také zkontrolovat způsob ukládání* doutníků. Kupující by si měl před sebou nechat otevřít krabice* dané značky* a typu ze skladu. Krycí listy s příliš výraznou či skvrnitou žilnatinou lze rozeznat pouhým okem.

Bělavé skvrny značí povrchovou plíseň, jež se celkem často vyskytuje v tropech, kde se špičkové doutníky vyrábí. Nemusíme se jí však nechat odradit – stačí doutník vrátit do prostředí s vhodnou vlhkostí, lehce jej otřít štětečkem a skvrny zmizí, aniž by ovlivnily jeho kvalitu. Je také třeba upřesnit, že barva krycího listu nevypovídá o síle vitoly*, ta totiž závisí na doutníkové náplni. Krycí list je pouze tenký obal, jenž hlavní chuť* doutníku nanejvýš dobarvuje.

Churchill (Winston)

Sir Winston Leonard Spencer Churchill (1874-1965), potomek vévody z Marlborough, hrdiny písně *Marlborough s'en va-t-en guerre* (*Marlborough táhne do války*), byl známý nejen jako

britský premiér za druhé světové války, ale také jako slavný kuřák havan*. *Puro* objevil ve 26 letech, když přijel do Havany* jako válečný zpravodaj pro *Daily Graphic* s platem 25 liber za článek. Informoval o tom, jak se Kubánci se zbraní v ruce postavili Španělům, aby si vydobyli nezávislost. Churchill denně vykouřil čtrnáct až šestnáct doutníků barvy *maduro* nejčastěji v rozměru double corona. Tento veliký formát* se stal v očích veřejnosti jeho značkou* do té míry, že mnozí kubánští výrobci, včetně Romeo y Julieta*, ve svých katalogích typ* double corona pojmenovalo právě po něm.

Churchillovy kuřácké návyky byly skutečně pozoruhodné. Odhaduje se, že za život vykouřil přibližně 250 000 doutníků. K tomuto číslu se nicméně musí přistoupit s rezervou, neboť kvůli hygieně a etiketě kouřil vždy jen polovinu vitoly. Stejný postoj zaujímal i herec, scenárista a režisér Sacha Guitry, jenž tvrdil, že konec výjimečného havana není o nic velkolepější než zbytek prachobyčejného viržinka.

[Popisek k obrázku str. 44: Winston Churchill, 1959.]

Dělník (dělnice)

Pracovníci v manufakturách* na doutníky vyrábí kuřivo ze směsi* listů, již dodávají výrobní střediska. Listy se do továren dopravují buď v *tercios*, tedy balících ovázaných palmovými listy, nebo v soudcích, pokud jsou již v pozdějším stadiu zpracování. Tabák se poté zvlhčí a projde fermentací*. Po dozrání následuje mísení druhů tabáku, jež představuje nejdůležitější úkon přípravné fáze, díky němuž se vlastnosti budoucího doutníku zachovají. Vzniklá směs se uloží do dřevěných beden, kde je znovu zvlhčena.

Po několika týdnech, někdy dokonce měsících, přijdou na řadu výrobci doutníků v pravém slova smyslu, *despalilladoras* a baliči. Po vyjmutí z beden se listy odžilkují, neboli rozdělí v půli tím, že se odstraní jejich žilnatina, která se kvůli přílišné tloušťce a tvrdosti nehodí do struktury doutníku.

Despalilladoras, tedy ženy*, jež provádějí odžilkování*, jsou pověstné svými volné mravy. Tvoří ten nejbujarejší personál v celé manufaktuře a odkazu sevillské* dělnice Carmen* dělají čest. Balení* tradičně vykonávali muži, *torcedores*, kteří podobně jako evropští tiskárenští faktoři představovali elitu podniku. Dnes už se tato profese otevřela i ženám. Z celého výrobního procesu má balení nejdůležitější úlohu: balič dělá doutník doutníkem. Aby se člověk stal dobrým baličem či baličkou, potřebuje léta cviku a mimořádné nadání. V Havaně* se

dílnám někdy říká *galeras* podle někdejších vojenských věznic, v nichž doutníky museli vyrábět* trestanci.

[Popisek k obrázku str. 45: Dělník balící havano, Kuba.]

[Popisek k obrázku str. 46: Orson Welles.]

2. Charakteristika cílového textu

Pro potřeby práce si nejprve stanovíme tzv. fiktivní zadání, v jehož rámci se pokusíme zhodnotit situaci na trhu s přihlédnutím k potenciálu knihy zaujmout čtenáře oproti jiným publikacím se totožnou tematikou, jež se prodávají v České republice. Porovnáme přednosti několika hlavních knižních konkurentů a uvedeme jejich data vydání s cílem zjistit, zda nabídka přespříliš nepřevyšuje poptávku. Nabídneme možné vydavatele překladu a prostor věnujeme i pohledu na prostředí českých internetových magazinů, obchodů a blogů zaměřených na doutníky. Úvodem také předesíláme, že jsme pro potřeby bakalářské práce učinili jednu účelovou změnu, jež se fiktivnímu zadání vymyká, totiž, že jsme nezachovali abecední pořádek hesel. Dále tuto změnu vysvětlíme v části věnované metodice překladu.

České texty o doutnících lze rozdělit na základě několika kritérií, zaprvé to je protipól periodikum proti monografii, zadruhé médium tištěné proti elektronickému, zatřetí zaměření na obecné čtenáře proti cílení na iniciované kuřáky, tzv. „doutníkáře“. Do jakéhokoli pohledu na publikace pojednávající o tomto tématu musíme dodatečně zahrnout také noviny a magazíny jiného zaměření, v nichž se objevují články o doutnících. Konkrétně se jedná o ekonomicky profilovaná periodika, např. *Forbes* (Vše, co potřebujete vědět o kubánských doutnících, *Forbes Life*. [Online]), deník *e15* či *Hospodářské noviny* (Jak si vybrat dobrý doutník, *Hospodářské noviny*. [Online]). Významnější zastoupení a silný tematický průnik s doutníky nacházíme též u magazinů pro muže (Proč je doutník něco, co vyžaduje respekt, *FORMEN*. [Online]). Zaměření na ženy je v porovnání s cílením na muže zanedbatelné a obsahově zůstává v souladu s panujícími stereotypy, hlavně co se týče nadřazeného postoje vůči čtenářce (Jak si vychutnat doutník a zůstat dámou, *Onadnes*. [Online]), jelikož autory jsou opět převážně muži. Zmínky nalezneme také v reklamních magazínech pojednávajících o luxusních produktech a službách

Z tištěných magazinů zde dominuje americko-německý čtvrtletník *Cigar Journal*, jenž je určen kuřákům s jistou úrovní znalosti. Časopis podává informace o nových trendech kuřáckých potřeb, recenzuje doutníky, informuje o „doutníkářských“ událostech a soutěžích a dále mj. obsahuje i interview s prominentními kuřáky. Jako důkaz jeho prestiže v České republice uvádíme to, že mnohé doutníkové kluby k němu nabízí předplatné v rámci členského poplatku. Ve světovém měřítku si prvenství drží americký dvouměsíčník *Cigar Aficionado*. Český *Cigar & Cocktail magazine* se dnes již nevydává.

Podstatně větší variabilitu nalezneme na poli internetových blogů a obchodů. Takřka každý e-shop s doutníky obsahuje i sekci, kde uvádí alespoň základní informace pro laické

kuřáky. Nabízí shrnující popis typů tabáku a jejich vlastností, typů a formátů doutníků a i výrobců kuřiva. E-shopy v souvislosti s cílem prodat co nejvíce doutníků většinou taktéž učí nakupující základy toho, jak doutník vybrat, oříznout, zapálit a vykouřit. Všechny potřebné informace se nicméně jen zřídka objeví v jednom e-shopu. Z tohoto důvodu čtenář, jenž se chce dobře informovat, musí buď navštívit více webových obchodů, nebo konzultovat další zdroje. Samostatné blogy však skýtají zajímavější čtenářský zážitek. Lze v nich nalézt např. cestopisné deníky či fejetony z prostředí obchodu s kuřivem (Padělané doutníky aneb Prostějovská Cohiba, *Dýmkař*, [Online]). Dále přináší i komplexní recenze, kde autoři pojednávají o všech aspektech kouření – od změn vlastností doutníků v každé individuální fázi hoření přes doporučené párování až k popisu osobního zážitku z celého aktu. Nakonec se věnují i porovnávání kuřáckého příslušenství (Doutníkové ořezávací systémy, *Cigarmag*. [Online]).

V Česku panuje o knihy o doutnících veliký zájem, což lze vyvodit z toho, že jich za posledních dvacet let vyšlo značné množství, a to často ve více vydáních. Dále tak usuzujeme proto, že i v e-shopech a na blozích jsme se setkali s četnými odkazy na tištěné zdroje. Nejvíce doporučení a kladných zmínek obdržela *Encyklopedie doutníků* od Juliana Hollanda. V letech 2000 a 2002 ji vydalo nakladatelství Fortuna Libri (t. č. Fortuna Print) v překladu Tomáše Tulingera a Jaroslava Tichého. Tato kniha se oproti většině ostatních příruček vyznačuje velikým formátem stran, množstvím grafického doprovodu a celkově luxusním provedením. Jinak lze ovšem s určitou mírou odstupu konstatovat, že obsahem – jakkoli informačně vyčerpávajícím – se příliš neliší od dalších knih se stejnou tematikou, neboť zbylý text je možné shrnout jako popularizační pojednání zastřešující typická témata spojená s doutníky. Pozitivní okolnost pro potenciální prodejnost našeho překladu představuje fakt, že *Encyklopedie doutníků* již není k dostání v knihkupectvích a nelze ji snadno najít ani v antikvariátech. Další významný konkurenční text *Doutníky: průvodce pro znalce* od Jane Resnick vydalo nakl. Slovart v roce 1999 a 2006 v překladu Tomáše Tulingera a Martina Königa. Na rozdíl od *Encyklopedie* se jedná o menší knihu, jež je ovšem psaná značně odlišným stylem a svou hovorovostí se snaží přiblížit čtenáři. Cílí na stejné publikum, ovšem díky dodatečné ediční úpravě obsahuje navíc seznam českých obchodů s doutníky, jenž se v originálu nevyskytoval.

Považujeme za důležité zmínit především porovnání těchto dvou titulů, neboť vzhledem k letům vydání je vysoce pravděpodobné, že navzájem soupeřily na trhu, a tím pádem mohou působit jako indikátory pro prezentaci našeho překladu. Za předpokladu, že by náš text vyšel ve stejné podobě jako v originálu, nemůže nákladností svého provedení konkurovat ani jedné z uvedených knih. Nabízí ovšem unikátní koncepci popularizačního textu, v jejímž rámci

čtenáři umožňuje přecházet mezi obecnou shrnující statí a kratšími hesly. Ta dále rozvádějí dílčí témata, jež jsou ve statí jen zmíněna. Díky tomu se snižují nároky na čtenáře, jelikož se může sám rozhodnout, o jakém jevu se chce dozvědět více. Mezi další zásadní rozdíly patří specifický styl díla, neobvyklá role autora, názorovost a silné působení na čtenáře, jež podrobněji rozebereme v analýze. Obě výše uvedené knihy jsme zmínili také proto, že jak Fortuna Libri, tak Slovart již déle než pět let nevydaly žádné tituly o doutnících a náš text by tudíž ani v rámci jednoho nakladatelství neměl konkurenci. Jako další potenciální klad pro vydání našeho překladu se nabízí i možnost pokračovat v publikaci překladů ze série *l'ABCdaire*.

„Fiktivní zadání“ tedy shrnujeme jako úkol vytvořit funkčně ekvivalentní text pro český trh, který nabídne informativní obsah originálu skloubený s expresivitou autora originálu. Jinými slovy tedy pokusit se o docílení co možná nejpodobnějšího efektu na českého čtenáře v porovnání s účinkem originálu na francouzské adresáty s přihlédnutím na odlišnosti dobových a kulturních jazykových norem a tím pádem zajištění srozumitelnosti pro adresáty cílového textu.

3. Překladatelská analýza

V rámci překladatelské analýzy se nejprve zaměříme na vněttextové a vnitrotextové faktory, jak je popisuje Christiane Nord (NORD, 2005). Ve třetím pododdílu podrobíme text rozboru podle modelu lingvistických funkcí Romana Jakobsona (JAKOBSON, 1995) a prozkoumáme, jak by bylo možné text klasifikovat podle stylistického systému, jež uvádí Marie Čechová (ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ, 1997).

3.1 Vněttextové faktory

3.1.1 Autor

Rozbor vněttextových faktorů uvedeme představením autora (*Éric Deschodt - Babelio*. [Online]). Tím je Éric Deschodt, francouzský spisovatel a novinář narozený v roce 1937. Pracoval pro Radio France, Jours de France nebo pro Le Figaro. Svou spisovatelskou tvorbu začal v roce 1968, kdy pod pseudonymem Bernard-Paul Lallier společně s Christianem Charrièrem napsal policejní román *Le Saut de l'ange*. Tato kniha ve stejném roce obdržela cenu Prix du Quai des

Orfèvres. Deschodt se v roce 1986 dočkal dalšího literárního ocenění, tentokrát Prix des Deux Magots, za své dílo *Eugénie, les larmes aux yeux*. Jeho další tvorba skýtá dvacet devět spisů, od esejů s tématy historickými, literárními a politickými, přes romány a detektivky až k biografickým pojednáním. V ČR vydalo nakladatelství Kalich v roce 2002 překlad životopisu *Saint-Exupéry*, jež o slavném spisovateli Deschodt původně napsal v roce 1980. K tématu doutníků vytvořil autor ABCDaire du Cigare ve stejném roce ještě jednu knihu, „Le Cigare“.

3.1.2 Záměr

Jako autorův záměr identifikujeme snahu představit doutníky francouzským čtenářům, a to co možná nejúplnějším způsobem. Deschodt zohledňuje společenské aspekty, včetně etikety a stigmat, přibližuje proces pěstování tabáku a výroby doutníků, informuje o zemích, kde se doutníky vyrábí. Dále klade velký důraz na historii a roli doutníků v jejím průběhu a mnoho prostoru věnuje také průniku doutníků do světa kultury. Záměrem je rovněž vysvětlit příjemci terminologii a pomoci mu při výběru a nákupu kuřiva. Nad čistý informativní rámec autor do textu často vkládá také své náhledy na různá témata, a tedy do záměru spadá i snaha čtenáře přesvědčit, vést jejich vzdělání jistým subjektivním směrem. Tento aspekt knihy dále rozebereme ve funkčně-stylistické analýze.

3.1.3 Adresát

Adresátem textu je obecný francouzský čtenář, spíše mužského pohlaví, což je dáno i některými autorovými tvrzeními (O:19) *Un cigare est beaucoup moins ostensible que [...] les caleçons longues par exemple qui moulent tant de fessiers féminins sont bien plus remarquables et provoquent bien davantage*. Kniha je určena pro adresáty bez předchozích znalostí tématu, neboť se snaží podat informace celistvě, od úplných základů a vychází ze systému vysvětlivek. Téma nadto zajímá především movitější a starší čtenáře – potenciální kuřáky – vzhledem k ceně a jistému anachronismu, jež se k doutníkům vážou. Znalce by tento formát odradil. V překladu se nutně musí promítnout rozdíl obecných znalostí průměrného českého a francouzského čtenáře, nejvýraznější deficit nacházíme u jmen politiků a odkazů na klasická francouzská díla.

3.1.4 Médium, Motiv

Médium je tištěné – 119stránková kniha vyšla v nakladatelství Flammarion v rámci jeho edice L'ABCDAire. Tato obsáhlá série se věnuje celé řadě témat – od tance přes spisovatele/ky (např. Colette), politiky (De Gaulle), města (Mont-Saint-Michel) až ke zvířatům (chat) a požívatinám (whisky, cigare). Všechny publikace ve zmíněné edici sdílí následující prvky: rozsah 119-120 stran, společný název „L'ABCDAire du [téma]“, rozdělení na dvě části – první je souvislá stať nazvaná „[téma] raconté“, kde jsou určitá klíčová slova opatřena hvězdičkami, druhá část titulovaná „ABÉCÉDAIRE“ sestává z hesel encyklopedického charakteru o délce 0,5-1 normostrany, jež jsou věnována právě „ohvězdičkováným“ výrazům z první části. Tento fakt považujeme za velmi důležitý pro překladové řešení názvu knihy, série a titulů obou částí, jelikož je nutné buď zvolit takový název, aby byl koherentní s ostatními, již publikovanými, překlady z dané série, nebo v našem případě se pokusit zvolit takové jméno, aby do něj bylo možné snadno dosadit libovolné téma knihy v sérii. Motivem komunikace je pokračování v této sérii.

3.1.5 Místo, čas

Místo a čas textu jsou úzce spjaty s adresátem textu, jelikož kniha vyšla v Paříži v roce 1996. Z toho vyplývá kromě nutnosti přizpůsobit text českému čtenáři také nutnost upravit text zejména, co se týče odkazů na „minulé století“ (tedy z autorova pohledu devatenácté), na politiky, již jsou dnes po smrti, apod., jelikož náš překlad má být v rámci fiktivního zadání instrumentální, nikoliv dokumentární, bez úprav by u českého adresáta v roce 2019 cílový text nevyvolal ekvivalentní efekt jako výchozí text na Francouze/ku v roce 1996.

3.1.6 Funkce

Funkci textu podrobněji rozebereme podle Jakobsonova modelu v oddílu Funkčně-stylistická analýza, zde zatím uvedeme dominantní funkci, kterou je funkce referenční. Soudíme tak, jelikož hlavním záměrem autora je poučit adresáta a většina obsahu zmíněnému záměru odpovídá. Přidávají se k ní však i funkce expresivní a konativní v rámci předávání subjektivně zabarvených informací, funkce metajazyková při klasifikaci hesel do tematických okruhů za použití tří barevných „tagů“, u vysvětlování termínů a zvýraznění kurzívou španělských a latinských slov, tj. oborových termínů ponechaných v původním jazyce, funkce poetická během citací děl, „okřídlených vět“ umělců a dále v evokativních popisech kuřáckého zážitku.

Zastoupení má i fatická funkce především prostřednictvím nepřímých oslovení a dále také v neosobních konstrukcích se zájmenem „on“ při popisu postupu jistých činností (výběr doutníku, zapalování, apod.).

3.2 Vnitrotextové faktory

3.2.1 Téma, obsah

V předchozím oddílu jsme téma knihy naznačili již u popisu autorského záměru, zde tedy znovu shrnujeme, že jím jsou doutníky. Obsah příručky rozvíjí téma jak směrem odborným v rámci klasifikace a užívání doutníků, popisu výrobního procesu, představení slavných obchodníků s doutníky, historie a geografie, tak směrem populárním, zejména pokud se jedná o uvedení konkrétních postav herců, spisovatelů, či politiků nebo také zmínky literárních a filmových děl. Do tohoto vyčlenění ve většině případů lze dosadit také dichotomii tématu známého a neznámého, přičemž zamýšlený čtenář ideálně nezná podtémata odborná, oproti tomu však s populárními podtématy alespoň přišel do kontaktu, ba dokonce se v nich dobře orientuje.

3.2.2 Presupozice

Zde se dostáváme k otázce presupozic, kde nalezneme velký zdroj překladatelských problémů, k nimž se dále vyjádříme v oddílu jim věnovaném a uvedeme naše řešení. Četba *L'ABC Daire du cigare* předpokládá znalosti francouzské literatury (O:21) *Le colonel Chabert*, dále (tamtéž) *Le baron de Norpois* a povědomí o francouzské politické scéně v pozdější druhé polovině dvacátého století. Takové znalosti jsou pro Francouze staré 40-60 let samozřejmostí, přišli s nimi do styku ve škole a v novinách. Čtenář našeho translátu ovšem nejspíše ani o jednom ze zmíněných oborů dostatečné povědomí nemá. Pro příklad uveďme úseky, kde se objevují jména neznámá (O:35) *André Bergeron, ex-patron de Force Ouvrière [...]*a (tamtéž) *Les hommes politiques prennent souvent soin de ne pas fumer le cigar en public (ainsi Édouard Balladur)[...]*. Především v prvním příkladu, kde autor navíc uvádí pro Čechy neznámou odborovou organizaci FO, je třeba komunikát upravit s ohledem na příjemce, explikovat jej.

3.2.3 Výstavba textu

Výstavba textu je heterogenní, pojímá dvě odlišně koncipované části. Ta první nabízí souvislou stať rozdělenou na tři kapitoly, přičemž každá z nich se dále větví na dvě podkapitoly. Stať představuje zastřešující přehled všech jevů, jež kniha rozebírá, a funguje jako úvod pro druhou, podrobnější část. Nadto v obou částech zdrojového textu nalezneme zvýrazněná slova – termíny, vlastní jména a toponyma, jiná klíčová slova –, jež odkazují na druhou část komunikátu. Jak jsme předeslali v odstavci věnovaném médiu, druhá část se skládá z krátkých textů věnovaných dílčímu prvku, jenž je jinde označen hvězdičkou. Tato hesla jsou po způsobu encyklopedie seřazena podle abecedy a dodatečně nesou i příslušný barevný kód. Zmíněný barevný „tag“ čtenáři předává informaci o tematickém okruhu hesla – červený čtvereček značí „druhy: původ a charakteristiku“, modrý „činnost: výrobu a konzumaci“, tyrkysový „kontext: historii, obchod a milovníky doutníků“.

3.2.4 Nonverbální prvky

Nonverbální prvky jsou v originálu kromě oněch „tagů“ zastoupeny četnými fotografiemi, obrazy a kresbami. Jejich účel je ilustrační, odkazují na jevy, o nichž se diskutuje v textu vedle nich. Pro příklad uveďme fotografie plantáží na Kubě a Jávě, bohatě zdobené etikety z krabic doutníků, záběr scény z filmu „Carmen“, fotoportréty W. Churchilla, O. Wellese nebo F. Castra. Vedle obrazového materiálu se v druhé části využívá i ohraničení rámečkem hesel některých „notions essentielles“, tedy řekněme klíčových termínů, přičemž nadpisy těchto hesel jsou vyvedeny tučně a v kapitálkách.

3.2.5 Lexikum

Při rozboru lexika zdrojového textu začneme zmíněním redundance. Zdaleka nejvýraznější je zde opakování adjektiva *grand*, jež se na překládaném úseku objeví – s výjimkou názvů děl, termínů a toponym – celkem devětadvacetkrát, tedy s průměrnou frekvencí téměř 1,5 výskytu na normostranu. V češtině by ovšem taková míra použití stejného slova působila příliš výrazně a negativně by ovlivnila recepci. Bylo tedy nutné využít synonymní obměny. Další slova, jež jsme museli více variovat, byla *cultiver*, potažmo *culture* se stejným kořenem, a *cigare*. Při řešení těchto výrazů jsme ovšem nemuseli zasahovat na tak široké ploše jako u *grand*, neboť v případě *cultiver* a *culture* je výskyt třetinový. Lze předpokládat, že častější opakování označení *cigare* vzhledem k tématu knihy nebude působit natolik rušivě, nicméně i zde užíváme

synonymii nebo výjimečně omisi, pokud je na menším úseku – v rámci věty či odstavce – frekvence výskytu příliš vysoká.

Jako další význačný prvek lexika podtrhneme užívání idiomů, které představují jak významný aspekt autorova stylu, tak důležitý překladatelský problém. Uvedeme zde několik příkladů – (O:18) *tous les goûts sont dans la nature*, (O:28) [...] *sans s'imaginer pour autant le sel de la terre*“, (O:27) *[la marque Henry Clay...] est restée au purgatoire*, (O:34) *le cœur léger*, (O:35) *des fumeurs enragés*, (O:45) *[cigare] de deux sous*“.

Zásadní roli hrají v komunikátu termíny z mnoha oborů, nejen přímo termíny vlastní doutníkům jako *havane*, *amateur confirmé*, *rouler*, *torcedor*, *puro*, *pied d'éléphant*, *chavette* nebo *humidor*. Zmíněné obory jsou například obchod – *garanties d'approvisionnement*, *commercialisation*, *exportations*, *marque*, *négociant*, fyzika – *humidité*, *taux d'hygrometrie*, geografie – *latitude* i toponyma *Grandes Antilles*, *Pinède du Fleuve* apod., kultura – *les romantiques*, *genre bourgeois*, *dandys*, *héroïne*, *ouvrage*, *pamphlet*, *traité exhaustif*, tiskárenství – *prote*, botanika – *prunier d'Assyrie (Cordia Myxa)*.

3.2.6 Syntax

Ve větné stavbě výchozího textu převažují dlouhá, hypotaktická souvětí, což je pro odborný styl příznačné. Nezřídka je ovšem střídají i velmi krátká, jednoduchá sdělení jako např.: (O:21) *Voilà le cigare accolé au pouvoir*, s výsledným efektem, že zvýší dynamičnost textu pomocí kontrastu s jinak rozvitými konstrukcemi a podtržení informací uvedených v předchozí větě. Na několika místech komunikátu lze ilustrovat extrémní stav, kdy jedno souvětí zabírá většinu celého hesla v druhé části knihy – (O:43) *Sa couleur gris bleu, sa texture serrée, sa rigidité qui la fait s'allonger de plusieurs centimètres avant de tomber – encore faut-il la secouer – le cigare consommé n'en finissant plus de prolonger le cigare se consumant comme pour en conserver la forme initiale, tout cela incite le fumeur à trouver dans sa contemplation une correspondance avec le plaisir qu'il a pris et prend encore à fumer*. Tato pasáž rovněž obsahuje výskyt parenteze, již autor originálu používá hned na několika místech.

V textu se dále setkáme s apoziopézí ve větě (O:35) [...] *on n'aurait pas droit de se rendre malade ; nos corps ne serait plus les nôtres...*, s řečnickou otázkou v úseku (O:18) *Faut-il la secouer ou la laisser tomber d'elle-memê dans le cendrier ? Voilà un débat dont la fin n'est pas pour demain*. Další významný element originálu tvoří časté používání vytýkáčích

konstrukcí, což je další typický znak francouzštiny. Uvedeme zde několik příkladů, zaprvé (O:11) *Au Brésil, grande puissance tabacole, c'est l'état de Bahia qui est le plus ancien et le premier producteur du pays*, pro konstrukci „c'est... qui“, zadruhé (O:13) „*C'est à tous ces détails que doivent s'attacher les planteurs*, pro „c'est... que“ a zatřetí (O:15) „*Quant au jugement que le cigare est hors de prix [...], c'est le plus subjectif des arrêts*, pro „quant à... c'est“. Zde zdůrazníme taktéž vytýkání elementů do čela věty, tento jev vidíme v prvním excerptu *Au Brésil*, tedy v příslovečném určení místa. I ve zbytku textu v rámci tohoto jevu převažují právě určení místa jako *En Europe, En France*, či *À Cuba*.

3.2.7 Suprasegmentální jevy

Snad nejvýraznějším suprasegmentálním jevem ve zdrojovém textu je užívání středníku. Nalezneme jej celkem šestadvacetkrát a až na tři výskyty v rámci enumerace vždy rozděluje věty výrazněji než čárka, ale zároveň má větám propůjčit větší obsahovou provázanost než členění tečkami. Častější užívání středníku je pro francouzštinu běžnější než pro češtinu, především v rámci akademických či uměleckých textů, kde však užití podléhá autorskému stylu namísto stylistické normě. Dalším specifickým interpunkčním prostředkem jsou tři tečky, které v jednom případě označují apoziopezi (viz předchozí odstavec) a ve zbylých třech nedokončený výčet. Zmíníme také přítomnost uvozovek (francouzských « a »), jež v originálu mají trojí význam – zaprvé vyznačují intertextualitu, zde převzetí citátu význačné osobnosti nebo části jiného textu, zadruhé při vysvětlení termínu jako např. (O:39) *une vista [...], ces « vues »* a zatřetí pro označení dvou výrazů (O:37) « *goût hollandais* » a (O:40) *les tabacs dits « de chemin de fer »*, kde slouží jako metatextový projev autorského odstupu od použitého slova.

Kromě klasických interpunkčních znamének používá autor také hvězdičky, jak jsme zmínili dříve v oddílu 3.1.4. Jejich účelem je metatextové označení termínů pro další vysvětlení v samostatných heslech ve druhé části knihy. Nakonec autor využívá také kurzívu pro vyznačení španělských (*puro, fincas*) a latinských (*Cordia Myxa*) pojmů obsažených v textu.

3.3 Funkčně stylistická analýza

Podkapitolu 3.3 uvedeme rozborem jazykových funkcí podle R. Jakobsona, jak jsme předeslali v oddílu 3.1.6. Nastínili jsme prezenci všech šesti funkcí v textu a krátce charakterizovali

způsob, jímž se v komunikátu projevují. Nyní tento popis rozvedeme a doplníme jej příklady z textu, počínaje funkcí referenční. V předchozí analýze jsme vyhodnotili cíl poučit čtenáře jako hlavní záměr celého díla, což dodává podporu tvrzení, že právě referenční funkce je dominantní. Věcné, informativní věty tvoří převážný podíl obsahu knihy, pro příklad uvedeme výňatek (O:11) *Le tabac est une plante tropicale originaire d'Amérique*. Na excerptu lze ukázat prosté předání faktu, objektivní slovosled (sujet – verbe – complément) a použití termínů (*plante tropicale, originaire* v kontextu biologie, toponymum *Amérique* z oblasti geografie).

Do čistě informativní složky textu vstupuje značně subjektivní obsah prostřednictvím funkce expresivní a konativní, nyní nejprve zmapujeme roli a výskyt první z funkcí. Celkový tón knihy je velmi pozitivně nakloněný vůči doutníkům a negativně vůči odpůrcům kouření. Projevy expresivity identifikujeme všude, kde vzniká prostor pro vyjádření autorova osobního názoru – počínaje hodnocením doutníků (O:18) *Les meilleurs cigares, les plus riches, les plus suaves, les plus aromatiques sont les havanes* en provenance de Cuba.*, pokračuje postojem vůči jistým osobám (O:21) *Churchill jouera ce jeu truqué avec un succès inégalé* nebo (O:43) *Ce ne peut être un hasard si l'héroïne la plus libre et audacieuse de la littérature* romantique fut une cigarière*, a konče obecnými názory (O:21) *L'image du cigare n'est même pas sa caricature, elle est le contraire de ce qu'il est : l'agent d'un plaisir rare, convivial et pacifique*. Chtěli bychom rovněž zmínit fakt, jenž je pro následující stylistickou analýzu naprosto klíčový – totiž že s výjimkou podpisu na konci první části knihy autor svoji subjektivitu nikdy explicitně nedeklaruje např. uvozovacími frázemi jako „À mon/notre avis, ...“ a jinak poučný text tím nabývá roviny persvazivní.

Právě tento jev hraje důležitou roli podstatný i v identifikaci funkce konativní, která na čtenáře působí implicitně, ovšem velmi silně. To až do té míry, že se dle našeho názoru autor v druhém plánu snaží přesvědčit adresáta, že doutníky jsou bezvýhradně dobré a jejich kritika je bez výjimek špatná. Projevy konativní funkce v textu přitom nejsou pouze lexikální, ale rovněž suprasegmentální, např. v odstavci (O:18) *Fumer, on ne le sait que trop, est nuisible à la santé*. Mais fumer le cigare est la moins nuisible des façons de fumer, car sa fumée ne s'avale pas et le taux de nicotine [...] est très bas*. Zde vidíme, že podání objektivního faktu nese zabarvení persvazivním přidechem právě vzhledem k juxtapozici a odporovacímu větnému poměru dvou výpovědí. Autor uznává, že kouření je zdraví škodlivé, ovšem uklidňuje čtenáře (opět prokazatelně pravdivým) tvrzením o relativně menší škodlivosti doutníků. Další snahy dostat čtenáře na svou stranu nacházíme mj. na str. (O:34) *Auparavant, des préjugés interdisaient de laisser son cigare s'éteindre et de le rallumer ; ces interdits connaissent*

*aujourd'hui le sort qui attend toutes les oppressions, ils sont anéantis. Le fumeur, le cœur léger, peut ainsi suivre son inspiration et ne pas se maudire d'une distraction passagère. V tomto případě zaznamenáme volbu silných výrazů *des préjugés, les oppressions, anéantis* a následný nepřímý obrat na čtenáře *Le fumeur*, v němž autor znovu ubezpečuje příjemce o klidu a volnosti spojené s kouřením.*

Extrémní případy působení na čtenáře zaujetím silného, odsuzujícího postoje najdeme v již dříve citované pasáži o legínách (viz oddíl 3.1.3, (O:19) *Un cigare [...] provoquent bien davantage*) a snad nejvýrazněji v (O:35) *L'hystérie sanitaire moderne, nouvelle expression de l'horreur de la mort, condamne sans appel toutes les conduites ou habitudes qui peuvent abrégé la vie, si faible en soit le risque. Elle évoque le fait que l'excès de tabac, par les maladies qu'il occasionne, coûte cher à la communauté – on n'aurait pas le droit de se rendre malade ; nos corps ne serait plus nôtres... Mais ce raisonnement lourd de conséquences soulève une polémique que cet ouvrage n'a pas pour fonction de traiter. En guise de consolation, on peut lire le traité exhaustif de Jean-Jacques Brochier – Je fume et alors ? – qui rend justice aux fumeurs persécutés. Na tomto místě autor znovu demonizuje odpůrce kouření (*hystérie sanitaire*) a přisuzuje jim totalitářské zvyky (*condamné sans appel*), přímo do tvrzení zahrnuje i čtenáře (*on n'aurait pas le droit [...] nos corps ne serait plus nôtres*). Opět jako v předešlých příkladech nakonec čtenáře konejší, tentokrát explicitně (*En guise de consolation [...] qui rend justice aux fumeurs persécutés*).*

V posledním citovaném výňatku zároveň vidíme nejexplicitnější projev funkce fatické, totiž zájmena první osoby *nos* a *nôtres*, která se v textu až na dva další výskyty *nous* neobjevují. Kromě konativní orientace na adresáta zde vnímáme právě také fatický důraz na navázání či obnovení přímého kontaktu se čtenářem, na získání jeho pozornosti. Mezi implicitnější formy oslovení příjemce patří zobecňující konotace určitého členu např. u (O:34) *Le fumeur, le cœur léger, peut ainsi suivre [...] – tedy jakýsi „ideální“ kuřák, respektive každý kuřák, potažmo přímo adresát textu. Nakonec prvky fatické funkce rozeznáváme i při využití zájmena *on* v rámci popisu pracovního postupu na stranách (O:43-44) *Puis fumer un cigare n'est pas seulement le fumer : on le savoure d'abord avec les yeux, on en estime la qualité d'après la couleur* [...]*.*

Poetickou funkci v textu nalezneme hlavně v pasážích, kde autor velmi obrazně popisuje potěšení, jež doutníky přináší, a rozjímání, které umožňují – například na straně (O:18) *La fumée* d'un cigare est un objet de contemplation infinie qui procure l'apaisement et la*

bienveillance au fumeur. Il y oublie ses soucis. V komunikátu nalezneme obdobně evokativní vykreslení doutníkového popela (O:43) *La cendre du cigare fascine de nombreux fumeurs jusqu'au fétichisme. Sa couleur gris bleu, sa texture serrée, sa rigidité qui la fait s'allonger de plusieurs centimètres avant de tomber [...].* Ve druhém excerptu personifikace ještě posiluje a neživý objekt se dostává do sémantické role činitele výpovědi řídící pasivního trpitele – kuřáky. Povšimneme si též užívání méně obvyklých, stylisticky vyšších, až knižních výrazů jako *contemplation infinie, l'apaisement et la bienveillance*, jež hrají důležitou roli ve vytváření ideálního obrazu doutníků a k nimž se vyjádříme vzápětí. K dalším elementům staršího, literárního jazyka patří např. adverbia *jadis a naguère*, Konečně funkce metajazyková nabývá podob, které jsme popsali v oddílech 3.2.3 a 3.2.7 a zde na ně pouze odkážeme.

Stylistická rovina zdrojového textu představuje jeden z nejnáročnějších problémů, jimž jsme čelili. Autorův sloh někdy působí svou záměrnou kultivovaností až archaicky, což ovšem vytváří určité stylistické pnutí v kontrastu s jinými pasážemi, kde proti celkovému nasazení spisovné francouzštiny klesá k familiárním slovům či formulacím. Nejprve navážeme na konec předchozího odstavce, kde uvádíme některé knižní výrazy, tím, že doložíme výskyt familiárního vyjadřování. Obecně ovšem musíme uznat, že nebylo snadné je v textu detekovat a objevují se jen velmi vzácně – první z příkladů, idiom „vingt fois“, nalezneme na (O:21) *Vingt fois, il promena autour du monde [...]*, druhý, sloveso „rafler“ (O:25) *Il rafle toutes les médailles dans les expositions [...]*, třetí, slovní spojení “on ne le sait que trop bien” (O:18) *Fumer, on ne le sait que trop, est nuisible [...]*, jemuž familiární ráz dodává odstranění běžného posledního slova bien a čtvrtý, slangové spojení „barreau de chaise“ (O:21) *[...] on admet le barreau de chaise qu'il a sans cesse à la bouche [...]*.

Následně se soustředíme na práci se slovesnými časy – nejčastěji nacházíme prézens jako bezpříznakový čas výkladu, v odkazech na dějiny doutníků potom rozeznáváme hlavně historický prézens, obvyklý pro francouzské odborné texty (O:21) *Le cinéma* s'empare de cette image et la renforce. Le milliardaire odieux fume souvent le cigare.* Další z nejpoužívanějších časů, passé simple, se vyskytuje vždy, když se jedná o jednorázové události, jež jsou časově vzdálené době, kdy autor tvořil knihu. Jeho použití se shoduje s normou, jež jej označuje jako „temps non déictique“, a zároveň druhotně přispívá ke snaze dodat celému komunikátu konzistentní vědecký či umělecký nádech. Výskyty passé composé se omezují výlučně na stále platné jevy (O:21) *Le cigare a toujours suscité des passions* nebo děje, které stále nejsou ukončeny (resp. v tomto konkrétním případě jde o to, že mohou být vynalezeny ještě další kuřácké potřeby), (O:18) *Tout une gamme d'accésaires* a été inventée,*

případně se jevy opakují jako výrobní postup (O:13) *Une feuille peut être de force très différente [...] selon le moment où elle a été cueillie*. Užívání jiných časů se nevyznačuje ničím zásadním, poznamenejme jen, že autor důsledně dodržuje souslednost časů pomocí plusquamperfekta a v jednom případě vyjadřuje hypotézu prostřednictvím *conditionnel passé* première forme (O:21) [...] *il aurait eu toutes les raisons d'en faire encore bien davantage*.

Jak jsme uvedli v oddílu 3.2.6, komunikát se skládá především ze složitých souvětí, což interpretujeme nejen jako znak textů odborného stylu, ale rovněž jako autorskou stylizaci pro vytvoření výše zmíněného akademického nádechu. K této snaze patří taktéž rozsáhlé používání středníků, které sice kromě role znaku stylistické úrovně fungují i jako nástroj pro zvýšení koherence a koheze textu, nejsou ovšem zdaleka jediným takovým prostředkem. Ukážeme jeden specifický příklad, kde středník bez nutnosti výrazu jako „en revanche“ indikuje odporovací poměr (O:25) *Aujourd'hui, la consommation de ces cigares industriels a régressé ; celle du havane [...] ne connaît d'autre limite que les productions de tabac [...]*. O koherenci se starají především určité a neurčité členy v rámci tematicko-rématické návaznosti (O:13) *A priori, fabriquer un cigare peut sembler simple. Pourtant, le puro est le fruit d'une savante alchimie*, stejně jako osobní, ukazovací a přivlastňovací zájmena s anaforickou referencí (O:13) [*le puro*] *Il se compose* en effet de trois parties [...]*, která v některých pasážích slouží jako prvek koherence dokonce mezi dvěma odstavci (O:44-45) *Churchill fumait de quatorze à seize cigares par jour, toujours de teinte maduro et le plus souvent double coronas. Ce grand format*[...] dans leurs catalogues. [konec odstavce] Cette consommation formidable lui fit fumer [...]*.

Vezmeme-li v potaz také silnou intertextovost komunikátu – zejména na str. (O:40) –, lze jej s poznatky z předešlých stran klasifikovat podle systému M. Čechové jako text odborného stylu, konkrétně žánru populárně naučného: „Tyto texty se obrací k zájemci, který má jen nevelké poznatky z oboru, a tomu se podřizuje jak výběr faktů, tak i forma zpracování, které se beletrizuje. Jednotlivé texty mají potom blíže k publicistice nebo k literatuře krásné.“ (ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ, 1997 str. 162) Dodatečně usuzujeme, že zejména dříve vypsané pasáže, v nichž autor ostře kritizuje (především) odpůrce kouření za použití slov jako *hystérie sanitaire, condamner sans appel, préjugés, fumeurs persecutés*, přesahují do stylu publicistického, konkrétně se jedná o prvky fejetonu. Čechová jej charakterizuje následně: „Beletristický text novinářského fejetonu vzniká prolínáním několika slohových postupů, např. vypravování nebo úvahy, bývá více nebo méně subjektivní. Může být

kritický, vtipný, humorný nebo ironický a provokující.“ (ČECHOVÁ, CHLOUPEK, KRČMOVÁ, MINÁŘOVÁ, 1997 str. 197)

3.4 Překladatelská metoda

K překladu jsme přistupovali podle Levého dvojí normy překladu (LEVÝ, 2012 str. 82), a snažili se tedy vyrovnat dodržování věrnost tam, kde měla nejdůležitější úlohu přesnost informací, pomocí volnějšího přístupu. Tak jsme jednali především na rovině syntaktické, kde bylo velmi často nutné přehodnocovat slovosled věty na základě aktuálního větného členění, případně také provést syntaktické zlogičťování, spíše ovšem jako posun individuální. Dále jsme volnost překladu uplatnili při řešení faktorů času a prostoru díla, někdy totiž autor pojednává o skutečnostech, jež se od roku 1996 změnily, případně odkazuje na prvky neznámé předpokládanému českému čtenáři, a tudíž při doslovném převodu nepochopitelné. Jako nejzásadnější individuální posun vnímáme úpravu středníků ve výchozím textu, již jsme vykonali pro splnění kritéria srozumitelnosti pro adresáta cílového textu. Dnes by středníky v takovém množství působily atypicky a v textu by mohly navodit příznakový, nepřirozený dojem. Rozhodli jsme se proto pro nivelizaci autorského stylu s tím, že je na většině míst nahrazujeme tečkami a čárkami a v některých případech, kdy mají silnější význam, jenž nelze kompenzovat pouhou úpravou slovosledu, jej kompenzujeme lexikálně. Detailně úpravu ukážeme na příkladech v následující podkapitole. V souvislosti s tímto rozhodnutím také měníme název *Formose* – archaické, koloniální označení Tchaj-wanu – na jeho současné jméno. Do textu výrazně vstupujeme prostřednictvím poznámek pouze v případech, kdy do závorek za jména autorem citovaných knih uvádíme dodatečnou poznámku *nepřeloženo* s cílem informovat adresáta, že danou knihu si v češtině nemůže přečíst, znovu v rámci kritéria přizpůsobení čtenáři.

V úvodu jsme předeslali, že zde blíže popíšeme jednu úpravu, která se vymyká jinak instrumentální formě překladu. Jedná se o porušení logiky řazení hesel, jež jsou v originálu organizována čistě podle abecedního pořádku. Pokud by text měl být publikován, museli bychom tento problém konzultovat s redaktorem překladu a pořadí by se nejspíše muselo změnit podle nových počátečních písmen. Po poradě s vedoucí práce jsme však pro potřeby bakalářské práce hesla zanechali na jejich původních místech v textu s cílem zkušební komisi dodatečně nekomplikovat hodnocení. Překlady popisků obrázků uvádíme na konci jednotlivých

kapitol nebo hesel v hranatých závorkách, vždy s uvedenou stranou originálu, kde by našel grafik původní popisek.

3.5 Překladatelské problémy

Z výše uvedené analýzy lze ještě před přistoupením k samotné produkci rozkrýt problémy, jimž bude překladatel čelit. V této kapitole vypíšeme kategorie, do nichž jsme je rozřadili, a uvedeme řešení, pro něž jsme se na základě analýzy rozhodli.

3.5.1 Názvy děl

Ústřední otázkou tohoto oddílu představuje překlad názvu výchozího textu. Jak jsme popsali v oddílu 3.1.4, kniha je součástí edice *l'ABCDAire*, v níž se používají sjednocené tituly zaprvé pro celý text a zadruhé pro jeho dvě části, z nichž ta druhá odpovídá titulu knihy. Jelikož jsme jako jeden z kladů díla pro vydavatele vyzdvihli možnost nechat převést více knih, je pro nás tento faktor nanejvýš důležitý, aby se i v české verzi docílilo stejné jednoty v rámci série. V tomto úkolu nás zásadně omezila také konkurenční vydání, neboť jsme se museli vyvarovat použití již „zabraných“ názvů. Po eliminaci návrhu „Encyklopedie doutníků“ jsme z téhož důvodu museli vyřadit také „Doutníky od A do Z“, vzhledem k existenci edice nakladatelství Metafora *od A do Z*, v níž vychází New Age tituly jako *Ajurveda od A do Z* či *Aromaterapie od A do Z*. Díky rozdílu v tématech, tiskovému provedení a pojetí obou edic jsme se přiklonili k názvu, který je sice podobný, ale dle našeho názoru dostatečně odlišný. Náš zvolený titul – *O Doutnících od A do Ž* – má nespornou výhodu v tom, že do něj lze bez jakýchkoli obtíží dosadit další témata z edice *l'ABCDAire*. Další pozitivum tohoto názvu spočívá v zachování důrazu na abecedu. Ten má dle našeho mínění funkční úlohu, jelikož podtrhuje význam druhé části knihy, a proto jej upřednostňujeme před slovníkovým překladem „Slabikář“ (jenž navíc nese infantilní konotace). Pro první část knihy *Le Cigare raconté* navrhujeme titul *Několik slov o doutnících*, znovu z důvodu snadného dosazení jiných témat v případě vydání dalších knih a také jelikož ekvivalentně vystihuje volnější tón vyjádřený slovem „raconté“.

Po titulu přichází na řadu řešení intertextových odkazů. V druhé části knihy nalezneme šest odkazů na jiné tituly, s nimiž je třeba pracovat. Nejprve jsme se pokusili zjistit, zda existuje český překlad, tím, že jsme vyhledávali v katalogu Národní a Městské knihovny i v katalogu

Univerzity Karlovy. Další krok byl použití vyhledávače Google, a když jsme ani tam nenašli potřebné výsledky, uchýlili jsme se k vlastnímu překladu názvu a citací. Konkrétně se jedná o následující pasáže:

- (O:35) *Counterblast to tobacco* – (P:17) *Counterblast to tobacco (Protest proti tabáku, nepřeloženo)*;
- (O:35) *Je fume et alors ?* – (P:18) *Je fume et alors ? (Kouřím, no a?, nepřeloženo)*;
- (O:38) *l'Histoire du havane* – (P:18) *l'Histoire du havane (Dějiny havana, nepřeloženo)*;
- (O:40) *Dans ses Singularitez de la France Antractique (éditions de 1558), André Thevet* décrit les puros des indigènes, « de la longueur d'une chandelle » [...]* – (P:20) *V knize vydané v roce 1558 pod názvem Singularitez de la France Antarctique (Pozoruhodnosti antarktické Francie, nepřeloženo) popisuje André Thevet* puros domorodců „dlouhé jako lojová svíčka“, [...]*;
- (O:40) *D'après La Grande Histoire du cigare, les cigares brésiliens sont « les seuls dont on puisse à la limite, trouver la fumée* aussi rassasiante que celle des havanes* » et « certains modules*, particulièrement noirs, ne peuvent convenir qu'à des fumeurs chevronnés ».* – (P:20) *Podle La Grande Histoire du cigare (Velké dějiny doutníků, nepřeloženo) se brazilské doutníky „jako jediné blíží svou sytostí kouře* havanům*“ a že „některé typy*, zvláště ty černé, si mohou vychutnat pouze ostrílení kuřáci“;*
- (O:40) *Cigares, de l'initiation à la maîtrise* – (P:20) *Cigares, de l'initiation a la maitrise (Doutníky, od laictví k odbornosti, nepřeloženo)*;
- (O:44) *[...] la chanson Marlborough s'en va-t-en guerre [...]* – (P:22) *Marlborough s'en va-t-en guerre (Marlborough táhne do války). (NERUDA, 1951 str. 644)*

V knize se rovněž vyskytují názvy obrazů, jež text doprovází. Volíme u nich obdobný postup jako u knih – tedy poté, co jsme nenalezli zmínky v pojednání Dějiny umění, díl 7 a 8 (PIJOAN, 1981) ani na internetu, jsme název zachovali ve francouzštině a do závorky připsali náš překlad. Dodatečně také specifikujeme *Orsay* jako *muzeum Orsay*, *Carnavalet* jako *muzeum Carnavalet* a *Louvre* jako *muzeum Louvre* s cílem přiblížení textu českému čtenáři, jelikož by jinak hrozilo nepochopení na základě neznalosti cizí realie. Závorkou jsme doplnili následující pasáže:

- (O: 31) *Double page suivante* : Christen Schjellerup Købke (1810-1848) *Le Marchand de cigares. Paris, Louvre.* – (P:16) *Následující dvoustrana: Édouard Manet, Stéphane Mallarmé, 1876, muzeum Orsay, Paříž;*
- (O:14) *Double page suivante* : Philippe-Jacques Linder, *Le Train de plaisir, fin du XIXe siècle. Gravure. Paris, Carnavalet.* – (P:10) *Následující dvoustrana: Philippe-Jacques Linder, Le Train de plaisir (Vlak radosti), konec 19. století, rytina, muzeum Carnavalet, Paříž.*

Jiné změny, jež provádíme v těchto excerptech, okomentujeme podle jiných, obdobných případů v oddílech jim věnovaných. Zde jsme pouze pro přehlednost sdružili všechny úseky, kde měníme názvy děl.

3.5.2 Lexikální rovina

První kategorii lexikálních problémů zastupují toponyma. Na následujících excerptech ukážeme čtyři typy, s nimiž jsme se setkávali. První je francouzské označení (O:24) *la péninsule Ibérique*, kde je kulturní rozdíl standardně převeden na (P:12) *Pyrenejský poloostrov*. Druhé, španělské toponymum (O:11) *Vuelta* Abajo* v češtině nemá jinou podobu a najdeme jej na (P:7). Třetí, francouzské jméno (O:11) *Pinar del Río* – *la Pinède de Fleuve* – [...] dodává autor jako přiblížení francouzským čtenářům, přičemž toto označení je ve frankofonních zdrojích do jisté míry zavedené, našli jsme jej totiž i v jiných textech. V českých zdrojích jsme se s překladem neseťkali, a proto zde volíme omisi a zanecháváme pouze (P:7) *Pinar del Río*. Konečně čtvrtý příklad, (O:36) *Formose*, je archaické koloniální označení pro Tchaj-wan, jež s přihlédnutím na kritérium srozumitelnosti nivelizujeme na (P:18) *[na] Tchaj-wanu*.

Druhou kategorii reprezentují problémy terminologické, kde vydělujeme tyto skupiny: španělské termíny, francouzské termíny, frazémy, zvláštní případy. Španělské termíny necháváme v jejich původní podobě, jelikož mají mezinárodní platnost, např. *puro*, *vitola*, *escogida*.

U francouzských termínů panuje podstatně větší variabilita řešení a nutných voleb. Zaprvé je třeba zvolit si mezi dvěma alternativami překladu *un havane*, tedy kubánský doutník z Havany. Příručka ÚJČ nabízí buď *havana* (ž., neskloňné), nebo *havano* (s., gen. *havana*, dat. *havanu*), my volíme druhou možnost, jelikož ji individuálně preferujeme, nicméně při rešerši jsme se u jiných zdrojů setkali s oběma. Zadruhé, termín *écôtage* se často opisuje jako

odstranění řapíku/žilnatiny listu, našli jsme však výskyt slova *odžilkování* v diplomové práci t. č. Bc. Marcely Langrové (LANGROVÁ, 2014 str. 13) a použili jej, např. na str. (P:8). Oproti tomu značné problémy působilo označení (O:46) *écôteuses*, tedy pracovnice, jež provádí odžilkování, jelikož jsme pro něj nenalezli žádný přímý ekvivalent, a proto jsme upřednostnili španělský termín *despalilladoras*, který nalezneme třeba v *Encyklopedii doutníků* (odkaz Encykl dout, str. 31). (O:46) *L'écôtage* est l'affaire de femmes* dont la liberté de ton est légendaire.* (P:23) *Despalilladoras, tedy ženy*, jež provádějí odžilkování*, jsou pověstné svými volné mravy.* Uvádíme zde větu, v níž byla nejlepší příležitost (dokonce jen o větu po prvním výskytu slova *écôteuses*, kde poprvé nahrazujeme španělským slovem) pro dodání vysvětlující vsuvky, tedy pro intelektualizaci, která kompenzuje použití cizího slova. Syntaktické přehodnocení nadto považujeme za přirozenější češtině, protože se věta umístěním *Despalilladoras* do pozice tématu zpřehlední, a to i proto, že jej rozvíjí i následující věta. Podobně postupujeme v případě výrazu *chavette*, který navracíme do podoby mezinárodního výrazu a dovysvětlujeme (O:14) *armés d'une chavette* – (P:8) *vybavených noží chavetas.* V češtině také chybí ekvivalent za familiární (O:21) *barreau de chaise*, jež nutně nivelizujeme na formální (P:11) *Double Corona*. Dříve jsme uvedli příklad kulturního rozdílu v toponymu, podobně je tomu u (O:25) *la Grande Guerre*, v češtině běžně jako (P:13) *[až do] první světové války.*

Frazémy se v textu objevují např. v podobě věty (O:18) *Tous les goûts sont dans la nature*, pro níž se hodí český ekvivalent (P:9) *[...], neboť jak se říká: sto lidí, sto chutí.* Zde uplatňujeme větší volnost překladu pro plynulejší navázání na předchozí větu, v češtině by prostá juxtaopozice působila příliš nepřirozeně. Druhý příklad je slovní spojení (O:21) *vingt fois*, jež převádíme jako (P:11) *nesčetněkrát*, třetí výňatek vybíráme ze str. (O:45) *la fin d'un grand havane n'est pas plus glorieuse que celle d'un cigare de deux sous*, a volíme pro něj podobně expresivní výraz (P:23) *konec výjimečného havana není o nic velkolepější než zbytek prachobyčejného viržinka.*

Konečně třetí kategorii lexikálních problémů jsme vyčlenili pro zvláštní případy, které se všechny vztahují k systému vnitřních referencí ve výchozím textu. První takový termín je *cru* a v kontextu vína, kávy a doutníků znamená významnou lokalitu. V případech, kde je uveden sensu stricto, jej převádíme jako *lokalita*. Přísnější pozornost si ovšem vyžadují výskyty, kde se používá jeho přenesený význam jako obecné označení vysoké kvality podle francouzského chráněného označení kvalitního vína *grand cru*. V těchto případech (O:1) *Il existe une infinité de puros, certains, au sommet de la hiérarchie, étant comparables à de grand*

crus vinicoles* musíme výraz nahradit silným vyjádřením kvality, jako např. (P:7) *Existe nepřeberné množství druhů purů, přičemž ty nejušlechtlejší se vyrovnají špičkovému vínu*. Na tomto příkladu je podstatné, že jsme museli odstranit hvězdičku, jelikož bylo nutné generalizovat a změnit slovo, k němuž se původně vázala. Tuto omisi kompenzujeme na (O:14) *son origine, autrement dit son cru*, kde dodatečně přidáváme hvězdičku (P:9) *lokalita**, *odkud pochází, neboli cru* a necháváme termín *cru* v původní podobě, abychom zajistili, že se čtenář seznámí i s ním, ačkoli se *lokalita* nebo *původ* používají častěji. Poslední problém, který bychom zde chtěli zdůraznit, je význam a použití slov *format* a *module*. *Format*, česky *formát*, je i podle definice samotné knihy označení pro souhrnné rozměry doutníku, např. formát Panatela má jistou délku, jistý obvod v prstýnku apod. Oproti tomu *module*, česky *typ*, označuje konkrétní produkt, např. *Romeo y Julieta 1875 Churchill*. Oproti francouzskému *module* český *typ* nelze použít jako textové synonymum pro *doutník*, a proto v případech, kde je *module** použit v přeneseném významu, musí znovu dojít k omisi hvězdičky, podobně jako u *cru*.

3.5.3 Syntaktická rovina

Při práci se syntaxí nejčastěji docházelo zaprvé k přehodnocení slovosledu věty podle aktuálního větného členění a zadruhé k syntaktickému zlogičťování. Nyní ukážeme typové příklady obou řešení. V pasáži (O:38) *Ces cousins des dandys* britanniques utilisaient, selon Zino Davidoff* dans l'Histoire du havane, une bande de papier qu'ils roulaient proche de la tête de leurs cigares pour protéger leurs doigts ou leurs gants* umístíme autora knihy jako téma výpovědi na samý začátek věty (P:18-19) *Zino Davidoff* v knize l'Histoire du havane (Dějiny havana, nepřeloženo) uvádí, že tito současníci britských dandyů* si kolem hlavy doutníku omotávali proužek papíru, aby si chránili prsty či rukavice*. Zároveň díky této změně lze odstranit redundantní sloveso *utiliser*, neboť výpověď není rozdělena vsuvkou a její význam zůstane stejný. Ke zlogičťování jsme přikročili např. v úseku (O:21) *Les raffinés des deux bords de la Manche, dandys* britanniques et français, lui confèrent pour s'en parer des lettres de noblesse, le célébrant sur tous les tons pour mieux se célébrer*, jež jsme rozdělili na dvě souvětí, a jako kompenzaci koherence oslabené rozdělením do něj dodali zájmeno *tím* (P:11) *Lidé s vybraným vkusem z obou břehů Lamanšského průlivu, britští a francouzští dandyové*, na doutníky pěli ódy, aby ukázali vlastní vybranost. Tím, že je vychvalovali do nebes, vlastně chválili i sami sebe*. Zde zároveň nahrazujeme časté francouzské přičestí přítomné přirozenější českou vazbou, k této otázce se nicméně vrátíme v následujícím oddílu.

Vytýkací konstrukce jako např. (O:13) *C'est à tous ces détails que doivent s'attacher les planteurs* řešíme převážně lexikálně se zachováním specifického slovosledu věty, který umísťuje réma na počátek věty (P:8) *A právě všechny tyto detaily musí pěstitelé pečlivě sledovat*. Následující případ řešíme odlišně (O:11) *Au Brésil*, grande puissance tabacole, c'est l'État de Bahia qui est le plus ancien et le premier producteur du pays ; il est réputé pour ses tabac noirs*. (P:7) *V Brazílii*, skutečné tabákové velmoci, je hlavní a zároveň nejstarší producent spolkový stát Bahia, jenž si získal věhlas díky svému černému tabáku*. Zde pracujeme se slovosledem a důraz, jež v originálu vyjadřuje konstrukce *c'est... qui*, přenášíme do češtiny pomocí umístění rématu na konec věty. Tento příklad zároveň ilustruje nakládání se středníky, k němuž se dále vyjádříme v oddílu 3.7.

3.5.4 Stylistická rovina

Tento oddíl uvedeme pohledem na řešení opakujících se výrazů. Typy řešení nejčastěji opakovaného slova – *grand* – uvedeme v následujícím seznamu:

- *grand* jako vyjádření fyzického rozměru (O:38) *Certains très grands cigares* – (P:30) *Určité kolosální doutníky*;
- *grand* jako vyjádření kvality (O:18) [...] *les grands tabacs et les grands alcools* s'exaltant mutuellement* [...] – (P:10) *Skvělý tabák se jedinečně snoubí s vynikajícím alkoholem*
(O:18) *Des rapprochements [...] de grands cigares et de grands vins* – (P:10) *Párování vzácných doutníků a vín*;
tyto dva příklady jsou od sebe odděleny pouze jednou další větou, a proto bylo nutné zvolit pokaždé jiný výraz místo *grand*;
- ostatní (O:21) *Le dernier des grandes personnages* – (P:11) A nelze nezmínit ještě jednu proslulou osobnost

Dále měníme některé výskyty slova *cigare* či *module* (s přeneseným významem doutník) na neutrální *kuřivo*, případně lehce familiární *kousek* (O:21) *il promena autour du monde des modules considérables* – (P:11-12) *po celém světě vozil úctyhodné kousky*. Zde familiarita *kousku* souzní s původním užitím slova *promener (des modules)* místo nezabarveného *amener*.

Následně okomentujeme změnu historického prézentu na minulý čas. Ačkoli historický prézens češtině není cizí, naše řešení se uplatňuje běžně a dodatečně zlepšuje orientaci v chronologii textu, např. v delší pasáži (O:25) *L'expansion du cigare est alors irrésistible. Les dandys s'en emparent et le mettent à la mode. On construit des fumoirs* partout. À Cuba, les premières marques apparaissent en 1810. Elles ne cesseront de se multiplier durant tout le siècle ; de même, les manufactures – (P:12) Rozmach doutníků byl tedy nezadržitelný. Zmocnili se jich dandyové a udělali z nich módní trend. Všude se začaly zřizovat kuřácké salonky*. Na Kubě se v roce 1810 objevily první značky. Během celého devatenáctého století neustále rostl jejich počet a s ním i množství výrobců.*

Dalším gramatickým jevem typickým pro odborný styl (a tedy zahrnutým v tomto oddílu) je četné používání pasíva. Ve francouzštině časté opakování složeného pasíva (např. être inventé) nepůsobí příznakově, ovšem v češtině by přílišná akumulace tvaru slovesa být v kombinaci s přičestím měla velmi rušivý efekt. Často proto volíme nahrazování buď aktivní formou, nebo pravidelněji pasívem reflexivním (se + sloveso). Na následujícím příkladu zobrazíme rovněž další jev, jež jsme museli upravit, totiž časté používání přičestí, zejména na začátcích vět, např. (O:11) *Découverte* par les Européens au XVe siècle, sa culture* s'est développée très rapidement sur tous les continents, excepté l'Afrique – (P:7) Poté, co jej v 15. století objevili* Evropané, se velmi rychle začal pěstovat* na všech světadílech kromě Afriky.*

Obdobně upravujeme (O:21) *Mais, représentant Cuba, il aurait eu toutes les raisons d'en faire encore bien davantage* na (P:12) *V pozici zástupce Kuby měl ovšem velmi dobrý důvod pro to, aby se s doutníkem ukazoval, kde jen mohl*. Tentokrát nevolíme jednodušší *Jako zástupce, abychom předešli přílišnému opakování této vazby.*

Poslední rozdíl, jež v rámci stylistických problémů zmíníme, je práce se slovesy v popisu pracovního postupu. Pro češtinu je běžné, že je tento druh popisu adresnější, a proto slovesa převádíme v první osobě plurálu: (O:43-44) *Puis fumer un cigare n'est pas seulement le fumer : on le savoure d'abord avec les yeux, on en estime la qualité d'après la couleur*, la tension et le lissage de la cape ; on continue avec les doigts qui en évaluent la souplesse, qualité primordiale ; on poursuit en l'incisant et en l'allumant ; commence seulement à cet instant l'action de fumer proprement dite – (P:22) *Ostatně užít si doutník neznamená jen jej vykouřit: nejprve se potěšíme pohledem a zhodnotíme jeho kvalitu dle barvy*, těsnosti a hladkosti krycího listu; pokračujeme pohmatem, abychom určili hlavní vlastnost – pružnost; dále doutník nařízneme, zapálíme a až tehdy začíná kouření v pravém slova smyslu*. Na tomto příkladu rovněž vidíme nahrazování přítomných přičestí a zohlednění vidovosti češtiny při změně *fumer**

na *vykouřit*. Podle nás se jedná o potřebnou úpravu, jelikož se v daném místě mluví o aktivitě celkově a až poté o jejích jednotlivých krocích. Ty mají ukázat, že kouření není pouze jedna činnost, ale série dílčích úkonů, což volba záporného dokonavého slovesa (*neznamená jen jej vykouřit*) argumentačně podporuje.

3.5.5 Ostatní problémy

Do této skupiny zahrnujeme dva případy, kde došlo k omylu autora či redaktora výchozího textu. Jde o špatně uvedená jména značek doutníků na (O:37) *Flor de la Isabella* a (O:40) *Suerdick*. První značka se správně píše pouze s jedním l ve slovu Isabela a soudíme, že se nejedná o překlep, jelikož se chyba vzápětí opakuje. Mohlo by však jít o omyl způsobený automatickou opravou textového editoru. Druhá značka má obsahovat navíc písmeno e, tedy *Suerdieck*.

3.6 Překladatelské postupy

V rozboru postupů se řídíme podle *Francouzštiny pro pokročilé* (TIONOVÁ, 2000, str. 408-461), kde autorka uvádí čtyři kategorie posunů z francouzštiny do češtiny – transpozici, modulaci, opozici koncentrace-diluce a opozici *étoffement-dépouillement*. Krátce každou kategorii charakterizujeme a uvedeme k ní příklad jevu z textu.

Transpozice se projevuje na třech rovinách: slovní druh, větný člen, francouzské substantivum do češtiny. Změna slovního druhu nastává např. na (O:34) *guillotines de table*, kde se substantivum transformuje na adjektivum (P:15) *stolní gilotinky*. Povšimněme si rovněž možnosti češtiny morfologicky vyjádřit velikost v termínu *gilotinka*. Větný člen nahrazujeme vedlejší větou v pasáži (O:18) *L'allumage* suit cette incision, opération délicate où ne doivent intervenir que des flammes sans odeur* – (P:9) *Po oříznutí následuje zapalování*, což je velmi delikátní proces, k němuž musíme použít zdroj plamene bez výrazného zápachu*. Konečně transpozici substantiva vidíme na (O:31) *malgré la qualité des humidors – ou humidificateurs –, le cigare peut éventuellement se désecher* – (P:15) *i když máme k dispozici kvalitní humidor, neboli zvlhčovač, naše doutníky se mohou vysušit*.

Modulace, tedy změna úhlu pohledu, odráží odlišnosti jazykových kultur na rovině syntaktické a lexikální. Je to například modulace neosobního vyjádření na osobní, jako na

(O:31) *Il existe aussi des guillotines de table* – (P:15) *Dále se nabízí také stolní gilotinky*. Další typ modulace se provádí na ose aktívum-pasívum (O:38) *De moins imposants, mais néanmoins de bonne taille, sont vendus en boîtes de dix [...]* – (P:19) *Méně mohutné, přesto však značně velké kousky [...] v obchodech nalezneme v krabicích po deseti*.

Opozice koncentrace-diluce figuruje v překladu tehdy, když se jednoslovný výraz vyjádří více slovy a naopak. V naší práci koncentraci nalezneme kupříkladu na (O:40) *dont la consommation allait de pair avec la pratique d'incantations* – (P:20) *určené ke kouření během rituálů*. Diluce se projevuje např. ve všech výskytech slova *amateur**, které překládáme jako *milovník* doutníků*, jelikož jednoslovné označení *doutníkář* by bylo příliš familiární a cizojazyčný termín *afficionado* by si žádal další vysvětlení, které *milovník doutníků* nepotřebuje. Podobně i *cigarier** jsme museli rozšířit na *dělník* v továrně na doutníky*.

Protiklad *étouffement-dépouillement* je založen na doplňování plnovýznamových sloves za předložky, jež by jinak měly příliš vágní význam, nebo naopak zjednodušování příliš specifických vazeb. *Dépouillement* nalezneme např. na (O:46) *des anciennes prisons militaires de la ville dont les pensionnaires étaient affectés à la fabrication* des cigares* – (P:24) *podle někdejších vojenských věznic, v nichž doutníky museli vyrábět* trestanci*. *Étouffement* směrem do češtiny je vzácnější právě vzhledem k širokému užívání méně konkrétních předložek oproti francouzštině.

3.7 Překladatelské posuny

Pro klasifikaci překladatelských posunů použijeme model A. Popoviče (POPOVIČ, 1975), v němž se vymezuje opozice postupů konstitutivních a individuálních. Konstitutivní postupy jsou založené na rozdílu mezi jazykovými kódy, postupy individuální vycházejí z aplikace překladatelova idiolektu v rámci přestylizace po důkladné interpretaci výchozího textu. Dále věnujeme prostor posunům modernizačním, jež jsou v našem případě funkční, tedy nutné, pro splnění záměru překladu.

3.7.1 Konstitutivní posuny

Příklady konstitutivních posunů uvádíme v oddílech věnovaných překladatelským problémům na rovině lexikální, syntaktické i stylistické. Zde tedy postupně shrneme situace,

kdy k nim docházelo – lexikální posuny se týkaly termínů, syntaktické změn ve slovosledu při přehodnocování aktuálního větného členění a kompenzaci za vytýkací konstrukce a také při řešení přičestí pomocí polovětných vazeb, stylistické posuny zahrnovaly použití synonymie v překladu opakovaných výrazů, práci s pasívem a úpravu podle stylistické normy pro popis pracovního postupu.

3.7.2 Individuální posuny

Nejvýznamnějším individuálním posunem byla jednoznačně práce se středníky v textu. Na základě intersubjektivního vnímání úzu jsme se rozhodli je nahradit čárkami a tečkami, případně na určitých místech, kde bylo takové řešení nutné, kompenzovat středníky lexikálně. Tuto změnu považujeme za funkční s odvoláním na zadání a záměr překladu, pro něž je důležitá i srozumitelnost pro čtenáře. V jedné pasáži výchozího textu středníky fungují jako oddělení jednotlivých, rozvitých prvků výčtu, kde jsme středníky zachovali jako nástroj zlogičtění jinak komplexní pasáže textu. Jedná se o výše citovaný popis postupu výběru doutníku na (O:43-44) a (P:22). Tento postup jsme poté replikovali na jiném výčtu prvků, kde se ovšem v originálu středníky nevyskytovaly. (O:14) *Tout cigare est défini par son origine, autrement dit son cru, sa couleur* extérieure, dont ne dépend en aucun cas la force de l'ensemble, sa saveur*, déterminée par les tabacs, aromatisés ou pas qui le composent, son prix* enfin* – (P:9) *Všechny doutníky určuje několik činitelů: lokalita*, odkud pochází, neboli cru; jejich vnější barva, jež sílu doutníku vůbec neovlivňuje; jejich chuť, daná směsí aromatizovaného či přírodního tabáku, z něhož se celek skládá; a nakonec jejich cena*. Učinili jsme tak právě proto, že struktura této pasáže kopírovala strukturu úseku, kde v originále figurovaly i středníky. Výsledkem je zde dle našeho mínění funkčně explikovaná struktura.

S kompenzací středníku se setkáme např. na straně (O:35) *Le tabac est un poison, affirmait-il, s'élevant contre l'opinion des savants de l'époque ; le tabac était alors censé avoir des vertus curatives.* – (P:17) *Text tvrdí, že tabák je jed, a staví se tím na odpor soudobým vědcům, již kuřivu přisuzovali léčebné vlastnosti*. Zde k překladu přistupujeme velmi volně především v tom, že poslední větu transformujeme na vedlejší větu, navíc závislou na *vědcům*, nikoli *l'opinion*. Další příklad nalezneme na stejné stránce (O:35) *Ces mouvements ont toujours eu une certaine influence ; les lois interdisant la publicité sur le tabac ou frappant les fumeurs d'ostracisme n'en sont qu'un exemple* – (P:17) *Zmíněná hnutí měla vždy určitý vliv, například prostřednictvím zákonů o zákazu reklamy na tabákové výrobky nebo formou ostrakizace*

kuřáků. Zde bylo nutné postupovat obezřetněji a středník kompenzujeme spojením *například prostřednictvím*.

Explicaci také používáme v případě, kde chybí přesný terminologický ekvivalent (O:37) *dont le plus célèbre reste le patte d'éléphant* – (P:18) *z nichž nejznámější je „sloní noha“, typ Cortado Extra*. Jako element explikace používáme rovněž uvozovky, abychom čtenáři signalizovali, že *sloní noha* je neformální název, pod nímž doutník nenajde, a aby se orientoval podle názvu typu *Cortado Extra* (Flor de la Isabela Cigars and Cigarettes, *Pinoy Kollektor*, [online]). Další explikaci provádíme u jmen dvou francouzských politiků, (O:35) *André Bergeron, lui-même, ex-patron de Force Ouvrière, gros fumeur de havanes** – (P:16) *Dokonce sám André Bergeron, bývalý šéf odborového svazu Force Ouvrière a velký kuřák havan**. Zde by zamýšlený adresát cílového textu s největší pravděpodobností neznal svaz F.O., a nechápal by tudíž, proč je pro autora tak důležité jej zmínit. Obdobně doplňujeme na (O:35) (*ainsi Édouard Balladur*) – (P:17) (*jako expremiér Édouard Balladur*), opět jelikož by jinak čtenář nepochopil váhu odkazu na danou osobnost. Konečně přidáváme křestní jméno autora na straně (O:43) *Mérimée, célèbre surtout pour son roman Colomba* – (P:21) *Prosper Mérimée, známý především díky románu Colomba*.

Další individuální posun představuje zlogičťování vět, k němuž jsme přistupovali podle vlastního jazykového citu. Jedna z náročnějších pasáží v textu, která si žádala zvláštní pozornost, byla (O:21) *Les raffinés des deux bords de la Manche, dandys* britanniques et français, lui confèrent pour s'en parer des lettres de noblesse, le célèbrant sur tous les tons pour mieux se célébrer* – (P:11) *Lidé s vybraným vkusem z obou břehů Lamanšského průlivu, britští a francouzští dandyové*, na doutníky pěli ódy, aby ukázali vlastní vybranost. Tím, že je vychvalovali do nebes, vlastně chválili i sami sebe*. Tento příklad demonstruje hned několik jevů zároveň. Počínaje úvodem nacházíme diluci *raffinés* na *lidé s vybraným vkusem*, dále zjednodušení složitější části *lui-noblesse* na *pěli ódy, aby ukázali vlastní vybranost*, přičemž výraz *pěli ódy* kompenzuje *conférer des lettres de noblesse*. Dále úsek dělíme na dvě souvětí, participium nahrazujeme vedlejší větou a sílu *célébrer sur tous les tons* vyrovnáváme pomocí *vychvalovali do nebes*.

Individuální jsou také vstupy do textu, jimiž čtenáři signalizujeme, že kniha citovaná v rámci intertextové reference nebyla přeložena. Znovu, stejně jako v případě se „sloní nohou“ se snažíme, aby se adresát mohl seznámit i s cizím prvkem (název knihy) a použít jej jako případný startovní bod pro samostudium doutníků.

Musíme rovněž zmínit omisi termínu na straně (O:40) *Très recherchés, ils sont concurrencés par les tabacs dits « de chemin de fer », cultivés ailleurs et transportés dans ces deux villes pour en prendre l'appellation.* – (P:20) *Tomuto vyhledávanému tabáku konkurují jiné odrůdy, jež se pěstují jinde a do zmíněných dvou měst se dovážejí, aby pro sebe uzmuly stejné zeměpisné označení.* V tomto případě se nám nepodařilo najít tento termín ani v českých zdrojích, ani ve francouzských. Zároveň jsme nedodávali explicitaci *dovážejí vlakem*, neboť nemůžeme s jistotou tvrdit, že je to skutečná etymologie onoho termínu, ani to, zda je stále aktuální. Nadto se na stránce přímo vedle zmíněné pasáže objevuje velká fotografie mužů, kteří vykládají tabák z nákladního vozidla, a proto by při explicitaci *dovážejí vlakem* mohlo hrozit, že u adresáta vyvoláme výsměšnou reakci.

3.7.3 Modernizační posuny

Rámcově modernizační posuny volíme z důvodu, že výchozí text byl vydaný v roce 1996. Zaprvé to znamená, že všechny zmínky *siècle dernier* jako např. na (O:35) *Au siècle dernier, des célébrités du monde littéraire* et artistique [...]* měníme na *devatenácté století* (P:17) *V devatenáctém století celebrity z literárního* a uměleckého prostředí.* Zadruhé musíme upravit místa, kde autor pojednává o známých osobnostech, které ovšem od doby vydání zesnuly (O:40) *La marque Suerdick, célèbre en Allemagne, reste la favorite du chancelier Kohl, comme elle fut celle du chancelier Adenauer* – (P:20) *Značka Suerdieck, která si získala renomé v Německu, byla oblíbené kuřivo kancléřů Kohla a Adenauera.* Nakonec jsme museli informaci, která již neplatí v plném rozsahu – (O:37) *Seuls les cigares Flor de la Isabella sont importés en Europe* – (P:18) *Do Evropy se dlouho dovážely pouze Flor de la Isabela* a také (O:28) *En France, la Seita* a perdu son vieux monopole [...] de même en Espagne la Tabacalera* – (P:13) *Bývalá francouzská Seita* o svůj někdejší monopol [...]. Stejnou obchodní taktiku měla i španělská Tabacalera.* Seita i Tabacalera se sloučily do koncernu Altadis. Ten byl později zakoupen společností Imperial Tobacco plc, dnes Imperial Brands plc.

4. Závěr

Závěrem této práce bych chtěl zdůraznit důležité ponaučení, jež jsem si z ní odnesl. Jedná se o problém etiky překladu a role překladatele v momentu, kdy se názorově rozcházejím s autorem originálu. Díky této práci jsem se naučil a v praxi vyzkoušel, že jakmile text přijmu, jsem zavázán přenést jeho ideově-estetickou hodnotu, aniž bych ji nějak poškodil postojem vůči autorovi. Dále pro mě bylo důležité uplatnit na delším textu poznatky z výuky teorie i praxe překladu. Přínosné pro mě byla také nutnost provádět podrobnou rešerši tématu z českých i mezinárodních zdrojů, nejen, co se týče terminologie. Doufám, že se mi podařilo splnit cíl práce podle zadání i podle záměru, jenž jsem si vytyčil na počátku její teoretické části.

Bibliografie

Primární Zdroje

DESCHODT, Éric. L'ABCdaire du Cigare. L'ABCdaire. Paris : Flammarion, 1996, stránky 11–46.

Sekundární Zdroje

ČECHOVÁ, Marie; CHLOUPEK, Jan; KRČMOVÁ, Marie; MINÁŘOVÁ, Eva. 1997. *Stylistika současné češtiny*. Praha : ISV – nakladatelství, 1997. ISBN 80-85866-21-8.

HOLLAND, Julian a MILLINGTON, Neil. 2002. *Encyklopedie doutníků*. 2. vyd. Praha : Fortuna Print, 2002. ISBN 80-7321-011-8.

JAKOBSON, Roman. 1995. Lingvistika a poetika. [autor knihy] Roman JAKOBSON a Miroslav ČERVENKA. *Poetická funkce. Artes et litterae*. Jinočany : H+H, 1995, stránky 74–105.

LANGROVÁ, Marcela. 2014. Problematika cigaret, elektronických cigaret a vodních dýmek v současné společnosti. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Pedagogická fakulta. Diplomová práce.

LEVÝ, Jiří. 2012. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha : Miroslav Pošta – Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

NEUMANN, Josef, HOŘEJŠÍ, Vladimír a kol., a. 1974. *Velký francouzsko český slovník*. Praha : Academia, 1974. Sv. I. a II.

NORD, Christiane. 2005. *Text analysis in translation: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. 2nd ed. New York : Rodopi B.V., 2005. Amsterdamer Publikationen zur Sprache und Literatur, 94. ISBN 90-420-1808-9.

POPOVIČ, Anton. 1975. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2. přeprac. a rozšíř. vyd. Bratislava : Tatran, 1975. Okno.

PIJOAN, José. 1981. *Dějiny umění*. Praha : Odeon, 1981. Sv. 7, 8.

RESNICK, Jane, LEWIS Michael. 2006. *Doutníky: průvodce pro znalce : umění vybrat si a umění kouřit*. 2., upr. vyd. Praha : Slovart, 2006. ISBN 80-7209-823-3.

TIONOVÁ, Alena. 2000. *Francouzština pro pokročilé*. Praha : Leda, 2000. ISBN 80-859-2780-2.

Internetové zdroje

Comprendre la puissance du cigare. *Cigares.com*. [Online] [Citace: 27. 10 2018.]
<https://www.cigares.com/blog/puissance/>.

Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. *Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales*. [Online] [Citace: 9. 11 2018.] <https://www.cnrtl.fr/definition/>.

Doutníkové ořezávací systémy, *cigarmag.cz*. *Cigarmag*. [Online] [Citace: 3. 12 2018.]
<http://cigarmag.cz/2012/06/doutnikove-orezavaci-systemy/>.

DUBOURG-NOVES, P. Angouleme, Andre Thevet, Tabac, Herbe Angoumoisine. *Lettres Charentaises*. [Online] [Citace: 20. 11 2018.]
http://lettres.charentaises.free.fr/thevet_andre01.html.

Éric Deschodt - Babelio. *Babelio*. [Online] [Citace: 3. 5 2019.]
<https://www.babelio.com/auteur/ric-Deschodt/16068>.

Fine Cigar - Premium Cigar Club. *Fine Cigar - Premium Cigar Club*. [Online] [Citace: 30. 10 2018.] <http://www.finecigar.cz/>.

Chuťové složky doutníků, *cigarmag.cz*. *Cigarmag.cz*. [Online] [Citace: 3. 12 2018.]
<http://cigarmag.cz/2012/08/chutove-slozky-doutniku/>.

Infos Combustion. *Infocigares*. [Online] [Citace: 27. 11 2018.]
<http://phicel.bertrand.free.fr/infocombustion.html>.

Internetová jazyková příručka. [Online] [Citace: 3. 10 2018]
<http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=havano>

NERUDA, Jan. 1951. *České divadlo II*. Praha : SNKLHU, 1951. str. 644, pozn. č. 219, 3.
Dostupné z
http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/soubory/Neruda/ceske%20divadlo%20II/04_vecne_vysvetlivky.pdf.

OŠŤÁDAL, Jan. Proč je doutník něco, co vyžaduje respekt | *Formenonline.cz*. *FORMEN*. [Online] [Citace: 6. 11 2018.] <http://www.formenonline.cz/proc-je-doutnik-je-neco-co-vyzaduje-respekt/>.

Padělané doutníky aneb Prostějovská Cohiba® - Dýmkař. *Dýmkař*. [Online] [Citace: 25. 11 2018.] <http://www.dymkar.cz/2013/05/padelane-doutniky-aneb-prostejovska-cohiba/>.

Pinoy Kollektor: 67. LA FLOR DE LA ISABELA Cigars and Cigarettes. *PinoyKollektor.blogspot.com*. [Online] [Citace: 26. 4 2019.]
<http://pinoykollektor.blogspot.com/2012/04/la-flor-de-la-isabela-cigars-and.html>.

STRNAD, Zdeněk. K dobrému doutníku se nejvíc hodí to, co vám chutná nejvíc | *E15.cz*. *E15.cz*. [Online] [Citace: 8. 11 2018.] <https://www.e15.cz/magazin/k-dobremu-doutniku-se-nejvic-hodi-to-co-vam-chutna-nejvic-1153861>.

ŠTĚPÁNEK, Jan Pomuk. Jak si vychutnat doutník a zůstat dámou - *iDNES.cz*. *Onadnes*. [Online] [Citace: 15. 11 2018.] https://www.idnes.cz/onadnes/moda/jak-si-vychutnat-doutnik-a-zustat-damou.A110510_160057_styl_jup.

TRČKA, Josef. Jak si vybrat dobrý doutník | Hospodářské noviny (IHned.cz). *Hospodářské noviny*. [Online] [Citace: 9. 11 2018.] <https://archiv.ihned.cz/c1-12605950-jak-si-vybrat-dobry-doutnik>.

Vše, co potřebujete vědět o kubánských doutnících. *Forbes Life*. [Online] [Citace: 6. 11 2018.] <https://www.forbes.cz/vse-co-potrebuje-vedet-o-kubanskych-doutnicich/>.

Přílohy

Naskenovaný výchozí text